

one way ticket...

...Οι αραβικοί λαοί, ειδικά τα ριζοσπαστικά θρησκευτικά κινήματά τους, βιώνουν αυτήν την τελευταία (από το 1991 και μετά) σταυροφορία μετρώντας τους νεκρούς τους – αλλά όχι μόνο. Το είδος της αντίστασης που μπορούν να προβάλλουν και το είδος του πολέμου που μπορούν να μεταφέρουν μέσα στις μητροπόλεις, δεν αντιμετωπίζεται φυσικά με τα «έξυπνα» όπλα – που είναι, εκτός από «έξυπνα» και ανύπαρκτα! Η πραγματικότητα της «δημόσιας τάξης» και των κρατικών μηχανισμών της στον αναπτυσσόμενο καπιταλιστικό βορρά, μπορεί να κλονιστεί σθέμελα αυτόν τον αιώνα αν οι καινούργιοι Ασιασίοι αποφασίσουν να εκδικηθούν για όλα όσα υφίστανται ο ισλαμικός, ή ο μουσουλμανικός, ή ο αραβικός κόσμος εδώ και δεκαετίες.

[Υστερα] οι οικονομικές «ατλαντώσεις» στον αναπτυσσόμενο καπιταλισμό είναι άσχετες με τις «εξωτερικές» πολιτικές. Κανείς «ειδικός» δεν λέει κάτι επ' αυτού, κι ο λόγος είναι προφανής... Ένα είναι σίγουρο: αμερικανοί και ισραηλινοί σκοτώνουν στη μέση ανατολή για τον ίδιο λόγο που γάλλοι σκοτώνουν στην αλγερία, για τον ίδιο λόγο που έλληνες και σέρβοι σκοτώνουν στα βαλκάνια, για τον ίδιο λόγο που τούρκοι σκοτώνουν στο κουρδιστάν. Και θα συνεχίσουν.

[Όμως] οι καπιταλιστικές μητροπόλεις δεν θα είναι για καιρό μακριά από τη γραμμή του πυρός...

Αυτά γράφαμε πριν τρία σχεδόν χρόνια, τον γενάρη του 1999 (3η γενιά νο 16, 21th century desert fox). Δεν χρειαζόταν ιδιαίτερη σοφία για να «προβλέψει» κανείς ορισμένες εξελίξεις. Χρειαζόταν (και χρειάζεται) μόνο μια στοιχειώδης απόσταση από την ευτυχία του ό,τι έχουμε γεννηθεί από πρωτοκοσμικά γαμήσια.

Αλλά δεν είναι σφετεριστές μόνο οι λευκοί αμερικανοί ή το κράτος τους: εκείνοι που λεηλατούν τον παγκόσμιο πλούτο προκαλώντας αμέτρητο πόνο είναι πολλοί. Το ελληνικό κράτος για παράδειγμα και η τακτοποιημένη κοινωνία του βρίσκονται μέσα στα 25 «πλουσιότερα» του πλανήτη δηλαδή στην κορυφή της παγκόσμιας καπιταλιστικής πυραμίδας. Δεν είναι δολοφόνοι ιμπεριαλιστές μόνο οι λευκοί αμερικανοί ή το κράτος τους. Οι βιαστές εκατοντάδων εκατομμυρίων ζώων σε όλο τον πλανήτη είναι πολλοί. Το ελληνικό κράτος και οι υπήκοοι λακέδες του είναι βουτηγμένοι ως το γόνατο στο αίμα και στην αθλιότητα των βαλκάνιων προλεταρίων: εκατοντάδες δολοφονημένοι, χιλιάδες «νόμιμοι» βιασμοί, οικονομική εξάντληση, στρατιωτική επιτήρηση.

Συνεπώς η διπλή επίθεση στη Νέα Υόρκη και στο αμερικάνικο πεντάγωνο δεν θα έπρεπε να θεωρηθεί έκπληξη. Δεκάδες χιλιάδες άλλων «αποκατεστημένων» υπηκόων σωστό θα ήταν, αντί για οτιδήποτε άλλο, να νοιώσουν ανακούφιση. Ανακούφιση που δεν ανατίναξαν κάποιοι αλγερίνοι το κέντρο του Παρισιού, ή κάποιοι μαροκίνοι το κέντρο της Μαδρίτης, ή κάποιοι «ανατολικοί» το κέντρο του Βερολίνου, ή κάποιοι αφρικανοί το κέντρο της Ρώμης, ή κάποιοι βαλκάνιοι το κέντρο της Αθήνας, ή κάποιοι τσετσένοι το κέντρο της Μόσχας, ή κάποιοι ασιάτες το κέντρο του Τόκιο, της Μελβούρνης, ή...

Ο πλανήτης είναι σπαρμένος με μεγάλες και μικρές «αμερικές».

Αυτή είναι η μια πλευρά της αλήθειας. Η άλλη αφορά όλες εκείνες τις δεσποτικές του νότου, του είδους «μπαάθ», «ταϊμπάν» κλπ, που καταφέρνουν στη σκιά τέτοιων γεγονότων, να εμφανίζονται λίγο πολύ σαν «οι εχθροί της αυτοκρατορίας», αν και είναι στην πράξη πολύτιμα εργαλεία της παγκόσμιας κυριαρχίας. «Τρομοκράτες» οι επιτιθέμενοι; Ικανοί «παίκτες» των χρηματιστηρίων επίσης! Αφού «πόνταραν» έγκαιρα στην πτώση της αξίας των μετοχών των αμερικάνικων αεροπορικών και ανασφαλιστικών εταιρειών... κερδίζοντας τεράστια ποσά...

Είναι απόλυτα βέβαιο πως καμιά «μεγάλη» ή «μικρή» αμερική δεν θα μπορούσε να εμποδίσει αποτελεσματικά την οποιαδήποτε *μαζική χειραφετική επανάσταση* πουθενά στον κόσμο παρ' εκτός με ανοικτή στρατιωτική επέμβαση και όλους τους συναφείς κινδύνους: οι διάφορες τυραννίες (θρησκευτικές, στρατιωτικές, κλπ) κάνουν αυτή τη δουλειά με πολύ μικρότερο κόστος. Γιαντό και δεν παραλείπουν να συμμαχούν με την α ή την β «μεγάλη δύναμη».

«Έκπληξη» λοιπόν, με αφορμή τη συγκεκριμένη επίθεση, θα έπρεπε να θεωρηθεί το πόσο σιωπηλό και αδρανές παραμένει το παγκόσμιο προλεταριάτο, ώστε – μην έχοντας κάτι καλύτερο – να «χειροκροτεί» μια ιστορία που ίσως είναι «**το Ράιχσταγκ στις φλόγες**» του 21ου αιώνα....

Point blank

Ο ΔΙΚΟΣ ΜΑΣ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΣ

Δεν είμαστε δικαστές για να «καταδικάσουμε». Δεν είμαστε θεατές για να «κείρο-κροτήσουμε». Είμαστε δράστες, υποκείμενα του ανταγωνισμού - και έχουμε υποχρέωση να κρίνουμε.

Αν η επίθεση της 11ης σεπτέμβρη είχε σαν στόχους το αμερικάνικο πεντάγωνο, τον λευκό οίκο, και οποιαδήποτε στρατιωτική ή διοικητική υποδομή του αμερικάνικου κράτους, θα έμπαινε στην κορυφαία θέση της μάχης ιστορίας των εξεγερμένων. Αλλά είχε, συνειδητά, στόχους και άμαχους: οι σύγχρονοι Άσασσινοί αφιέρωσαν σ' αυτό τουλάχιστον τα μισά μέσα τους (2 από τα 4 αεροπλάνα). Και αυτό είναι κάτι πολύ σοβαρό, που μόνο πλήθιοι θα το προσπερνούσαν με «ζήτω», «μπράβο» και «καλά τους έκαναν».

Ως την δεκαετία του '80 η επιλογή δολοφονίας αμάχων ήταν απόλυτα εκθρική με τις επαναστατικές, απελευθερωτικές (ή όπως αλλιώς θα ήθελε κανείς να τις πει) παρτικτές. Δεν είχε καμία σχέση ούτε με την εκδίκηση. Οι βιετναμέζοι υπέφεραν ασύλληπτα από τον αμερικάνικο στρατό - αλλά αντιστάθηκαν, κτύπησαν, και νίκησαν ακριβώς αυτόν τον στρατό. Η νίκη τους ήταν όχι μόνο καθαρή αλλά τόσο βαθιά ώστε καθίλωσε ουσιαστικά τον u.s.army (και την κοινωνία που θα ήθελε να τον υποστηρίξει) για δεκαετίες.

Αντίθετα οι δολοφονίες αμάχων υπήρξαν πάντα τακτική κινήσεων, παρακρατικών συμμοριών, φασιστών. Τα παραδείγματα είναι άπειρα, και σε διαφορετικά πεδία. Οι ναζικοί και τα στρατόπεδα συγκέντρωσης ή τα «αντίποινα» των εκτελέσεων αμάχων... Ο αμερικάνικος μιλιταρισμός και οι ατομικές βόμβες στην Ιαπωνία ή οι ναπάλμ στο βιετνάμ... Οι φασίστες και το ιταλικό κράτος με την βόμβα στην Πιάσα Φοντάνα το '69 (για την οποία κατηγορήθηκαν αναρχικοί...)... Οι φασίστες στην Ελλάδα με την βόμβα στο σινεμά «Έλλη»... Οι χριστιανοί φαλαγγίτες και οι ισραηλινοί στρατός με την σφαγή κλιμάδων προσφύγων στη Σάμπρα και την Τσατίλια... Οι σέρβοι φασίστες και ο ευρωπαϊκός στρατός με τις σφαγές στη Σερμπρένιτσα και αλλού... Ο νατοϊκός στρατός και οι σέρβοι φασίστες με τις σφαγές κοσοβάρων... Οι «παράπλευρες απώλειες» στο Βελιγράδι και στη Νις...

Δεν χρειάζεται να πολυλογούμε. Οι επαναστατικές, απελευθερωτικές (ή όπως αλλιώς) πρακτικές, όταν ήταν βίαιες σε οποιαδήποτε μορφή, είτε ήταν μαζικές / κληρηματικές, είτε ήταν «στρατιωτικές», είτε είχαν τη μορφή του αντάρτικου πόλης, δεν είχαν ποτέ σα στόχο αμάχους. Αυτή ήταν η καιρία διαφορά, πάντα και παντού, ανάμεσα στην κρατική βία και την απελευθερωτική βία. Τόσο κρίσιμη, τόσο σημαντικό, τόσο ουσιώδης αυτή η διαφορά, ώστε να μπορούν να ξεχωρίσουν οι όποιοι «τρίτοι» τί είναι έργο πνός, ακόμα κι όταν δεν υπήρχε «υπογραφή».

Αυτό είναι μια θέση ιστορική, από τη μεριά του μαχόμενου προλεταριάτου, την οποία δεν διαπραγματευόμαστε.

Υπάρχει η άποψη πως «κανείς δεν είναι αθώος». Συμφωνούμε, όσον αφορά τον αναπτυγμένο καπιταλιστικό κόσμο. Δεν είναι αθώα η πλειοψηφία της αμερικάνικης κοινωνίας για τα κρατικά εγκλήματα που εξασφαλίζουν τα προνόμιά της, όπως δεν είναι αθώα η πλειοψηφία της ελληνικής κοινωνίας για όσα έχει κάνει τόσο η ίδια όσο και το κράτος της, ειδικά από το 1990 και μετά.

Όμως: από αυτήν τη θέση ως την απόδοση συλλογικών ευθυνών, την μαζική και απρόσωπη «καταδίκη», την μαζική και απρόσωπη «εκτέλεση» της θανατικής ποινής η απόφαση είναι τεράστια. Το να λέμε πως «κανείς δεν είναι αθώος» αποτελεί έγκληση στη συνειδητή επιλογή των κοινωνιών και καθενός χωριστά, και εν τέλει υποδεικνύει την απελευθερωτική αξία της πάλης, της αναμέτρησης των τάξεων. Αντίθετα η μαζική και απρόσωπη «τιμωρία των μη αθών» δείχνει την δύναμη των εκτελεστικών μηχανισμών να γεμίζουν τα νεκροταφεία. Είναι εντελώς διαφορετικό το ποιος είναι «αθώος», ποιος όχι και γιατί, και το ποιος είναι μάχης με την συγκατάθεσή του, τμήμα ενός κρατικού κανβαλικού σχηματισμού. Χάθηκαν οι «μάχοι» οποιοδήποτε κράτους; Χάθηκαν οι στρατιωτικοί στόχοι στις ηπια;

Δεν μπορούμε να δεχτούμε πως οι καθαρίστριες, τα γκαρσόνια ή οι πυροσβέστες των twin buildings ήταν «ένοχοι θανάτου» για οτιδήποτε. Δεν μπορούμε να δεχτούμε πως οι οποιοδήποτε επαναστάτες («ελευθερωτές», «εκδικητές»...) μπορεί να χρησιμοποιούν κρατικές μεθόδους «εναντίον» του οποιοδήποτε κράτους - δηθεν. Δεν μπορούμε να δεχτούμε πως η απόλυτη διάκριση ανάμεσα στην επαναστατική βία και στην δράση των κρατικών συμμοριών είναι «ξεπερασμένη». Δεν μπορούμε να δεχτούμε να έχουν οι κολασμένοι στόχο μικρότερο, ευκολότερο, απ' την καταστροφή των δεσποτικών, μιλιταριστικών μηχανισμών των κυρίαρχων. Δεν μπορούμε να δεχτούμε πως η «τυφλή» βία είναι με οποιοδήποτε τρόπο απελευθερωτική. Και δεν μπορούμε να δεχτούμε την δικαιολογία της παθιασμένης εκδίκησης ή της απελπισίας για πράξεις που είναι σχεδιασμένες με νηφαλιότητα και μέθοδο, επι μίνες ή και χρόνια.

Δάκρυα δεν έχουμε για κανέναν, πιθανότατα ούτε και για εμάς τους ίδιους. Δεν είμαστε ανθρωπιστές ούτε αθώοι. Κι απ' το ύψος των ευθυνών μας δεν γνωρίζουμε κανέναν ορίζοντα «συμφωνισμού» της κρατικής βαρβαρότητας, του είδους «μας κάνανε αυτά στους άμαχους - κάνανε εκείνα στους δικούς σας». Όσοι χειροκροτούν τέτοιες «λογικές» βρίσκονται βουτηγμένοι στο θεαματικό ψέμα. Η διαφορά του επαναστατικού δικαίου - και είναι ύψιστη διαφορά - οι δολοφονίες στο σωρό - σρέφεται πάντα εναντίον των κολασμένων. Εκείνος που δεν θέλει να διακρίνει με ακρίβεια που βρίσκεται ο ουσιαστικός εκθρόνος του, αργά ή γρήγορα δεν θα ξεχωρίζει τίποτα.

Κι αυτό είναι απλά ο επικείμενος της χειραφέτησης.

Με βάση τα κοινωνικά φαντασιακά της «ανάπτυξης» το σοκ δεν προκλήθηκε απ' αυτόν καθεαυτόν τον ξαφνικό θάνατο τόνων χιλιάδων ανθρώπων. Αλλά απ' το γεγονός πως το αμερικάνικο σύστημα ασφαλείας, που είναι υπόδειγμα για όλον τον καλό κόσμο, δεν μπόρεσε να προστατέψει εκείνους που το χρηματοδοτούν. Αξίζει εδώ μια σύγκριση. Σε κλίμακα μικρότερη (αλλά χαρακτηριστική για την ποιότητα των «συναισθημάτων» και της «ηθικής» των αναπτυσσόμενων) οι έλληνες πανηγύρισαν κάποτε για την εξόντωση ενός πειρατή λεωφορείου. Και θα έκαναν το ίδιο οποτεδήποτε χρειαζόταν.

Ήταν η κλίμακα των ενεργειών που ξεπέρασε τα όρια των δυνατοτήτων «ασφάλειας». Αλλά οι απαιτήσεις συγκάλυψης, διαστρέβλωσης, παραχάραξης των αιτιών τέτοιων πράξεων θα βγουν από τις στάχτες αναγεννημένες.

Εύλογη συνέπεια: η αστοχία του πλέγματος της ασφάλειας στη μητρόπολη, θεωρήθηκε πράξη πολεμική. Αυτή είναι η απόρροια του τί θεωρείται γενικά πράξη ειρηνική. Τα ελληνικά κοράκια του αντιαμερικανισμού ξέρουν πολύ καλά εδώ και μια δεκαετία τι ακριβώς είναι η «ειρήνη»: το να προστατεύονται ώστε να τρώνε, να πίνουν και να σκοτώνουν. Αλλά όπως κάθε αυθεντικός άρπαγας δεν έχουν λόγο να «συμπονάνε» τους όμοιούς τους.

Πόλεμος λοιπόν. Ναι. Αλλά σ' αυτήν του την έκφραση δεν κηρύχθηκε τώρα. Δεν τον κήρυξε κανένας Μπιν Λάντεν, κανένας Ταλεμπάν. Τον έχουν κηρύξει οι χορτάτοι υπήκοοι του καπιταλιστικού εγκλήματος, όλοι μαζί και κάθε κρατοεθνικότητα χωριστά. Μονομερώς, ανεπίσημα, δόλια, αλλά με υψηλή ακριβεία και φονικότητα: με τις «επενδύσεις» τους, με τα «λεπτά γούστα» τους, με την «διπλωματία» τους, με τις «ειρηνευτικές αποστολές» τους, με τα σκλαβοπάζαρα, με τους στρατούς, τις αστυνομίες και τους παπάδες τους, με τους μορφασμούς και τα παγωμένα βλέμματά τους τα ίδια.

Η δύσκολη, βάρβαρη, ανείπωτη αλήθεια της «ειρήνης» των τελευταίων εικοσιπέντε χρόνων, πέρασε στις 11 του σεπτέμβρη σε μια «ανώτερη φάση». Η λέξη πόλεμος, φορτισμένη με την πρέπουσα αγανάκτηση, χρωματισμένη με το ανάλογο δέος και ανησυχία, διαβρώνει κιόλας το καθημερινό λεξιλόγιο. Ψυχολογική προετοιμασία στις μητροπόλεις - χρειάζεται. Γιατί πλησιάζουμε με δρασκελιές στην πρώτη γραμμή του πυρός.

Όχι, όμως, «εναντίον του αφγανιστάν». Όχι δα! Λίγο δεν είναι;

Σίγουρα οι πάντες προσπαθούν να «μαντέψουν» το «τι θα γίνει μετά». Αλλά αυτό το «μετά» έχει συμπτωματική μονάχα σχέση με τα ίδια τα γεγονότα της 11ης σεπτέμβρη. Υπάρχει λογική: ακόμα κι αν οι κυρίαρχοι ξέρουν, εδώ και χρόνια, πως δεν μπορούν να εμποδίσουν τέτοιες «τρομοκρατικές ενέργειες», ξέρουν όμως καλά πως η δύναμή τους βρίσκεται στο να τις αξιοποιήσουν. Αυτό σημαίνει: **το κνήγι της «τρομοκρατίας» θα είναι η «αφορμή» της ενδοκαπιταλιστικής αναμέτρησης.**

Έχει τεράστια σημασία γι' αυτό, στον ελάχιστο (ιστορικά) χρόνο που μας απομένει, να αντιληφθούμε που ακριβώς βρισκόταν ο καπιταλιστικός κόσμος ως την στιγμή που αποφάσισε πως «η ιστορία του αλλάζει σελίδα», πρόσφατα. Έχει μεγάλη σημασία να καταλάβουμε πιο κατώφλι διαβαίνει από εκείνη τη στιγμή και μετά ο εσμός των σφετεριστών του κόσμου. Γιατί η παγκόσμια «αντιτρομοκρατία» είναι ένα τεράστιο ψέμα, μια δοκιμασμένη συνταγή εξαπάτησης. Όπως πάντα, ως τώρα στα εθνικά της όρια. Κανενός αφεντικού οπουδήποτε στον κόσμο το πρόβλημα δεν λέγεται «Μπιν Λάντεν».

Θυμάται εξάλλου κανένας ποιος σκότωσε τον αυστριακό δούκα Φερδινάνδο το 1914; Όχι. Πολλοί όμως θα θυμούνται τί έγινε μετά: ένας παγκόσμιος πόλεμος.

Ανησυχούμε; Ναι. Οι πλούσιες, κορεσμένες κοινωνικές πρακτικές αυτισμού, εγωισμού, φετιχισμού και μεσολαβήσεων που βασιλεύουν στις μητροπόλεις, είναι ξερόχορτο έτοιμο ν' ανάψει. Σχεδόν όλες οι ρητορείες του πολύ κοντινού παρελθόντος έχουν διαμορφώσει κιόλας την μαύρη τρύπα, που αφού χόνηψε όσα εγκλήματα έγιναν ως εδώ στο όνομα της «ανάπτυξης» και της «επιτυχίας», ετοιμάζεται να ξεράσει πολύ περισσότερα αύριο.

Ανησυχούμε, ναι. **Η επίθεση στην αμερικάνικη ενδοχώρα θα δράσει, δρα κιόλας, σαν καταλύτης.** Επιταχύνει εξελίξεις που ήταν απ' τα πριν απαραίτητες - σκορπίζει στον άερα μια οσμή θανάτου που είχε αναγγελθεί νωρίτερα απ' τα αφεντικά σαν αναγκαίος. Ανησυχούμε. Γιαντός αρχίσουμε να ξεπερνάμε την παράλυση ανασκευάζοντας τις ψευδαισθησίες.

Να δούμε πρώτα πως πήγε για ύπνο ο καπιταλιστικός κόσμος το βράδυ της 10ης σεπτέμβρη του 2001.

συσσώρευση

Το πάνθεον του περιβόητου «τρίτου κύματος» έχει κακοφορμίσει.

Αν η χρεωκοπία της συντριπτικής πλειοψηφίας των dot.coms ήταν η φυσιολογική συνέπεια της παρασιτικής τους άνθισης πάνω σε μια εφεύρεση που δεν έχει βρει ακόμα την «ορθολογική» αξιοποίησή της (το internet) η ανεξέλεγκτη πτώση στην κερδοφορία «κολοσσών» της «παλιάς οικονομίας» είναι ο ογκόλιθος που ξεκόλλησε από τα θεμέλια της ανάπτυξης. Από την Ford ως την Toshiba, από την Ericsson ως την Procter & Gamble, από την Siemens ως την Unilever, από την Motorola ως την Marks & Spencer, από την Coca Cola ως την BasF και την 3M, είναι δεκάδες δεκάδων τα ιερά τέρατα του κεφάλαιου που κυλάνε αλυσιδωτά **εδώ και μήνες**, το ένα μετά το άλλο, σε αναγγελίες «πτώσης κερδών», «ζημιών», δυσσιώνων προβλέψεων, ή και καθόλου προβλέψεων. Και μαζί σε αναγγελίες χιλιάδων απολύσεων. Εκατοντάδων χιλιάδων απολύσεων.

Το τί συμβαίνει με τις πολύ περισσότερες «μικρομεσαίες» που αναπτύχθηκαν στο περιβάλλον των πολυεθνικών αναλαμβάνοντας υπεργολαβίες, αντιπροσωπεύσεις και εξοικονόμηση κόστους, αυτό δεν μνημονεύεται καν.

Η θεμελιώδης αντίφαση μισθών / κέρδους οργιάζει παγκόσμια εδώ και μήνες, ή και χρόνια. Κάθε ξεχωριστό αφεντικό απολύει, ξεφορτώνεται εργασία, για να περιορίσει τα έξοδα του, για να διασώσει λογιστικά τα κέρδη του, για να καθησυχάσει τους μετόχους του. Κι όλοι μαζί, ιδιοκτήτες, μέτοχοι και μανάτζερς προιόντων το κλαδί που πάνω του στέκεται η κερδοφορία: τη μισθωτή εκμετάλλευση.

Είναι τρελλοί; Όχι! Είναι σφετεριστές.

Πριν 30 περίπου χρόνια το πρόβλημα των κυριών ήταν εντελώς διαφορετικό. Ήταν η σε μεγάλη έκταση προλεταριακή / εργατική έκρηξη που αμφισβητούσε τα κέρδη τους, και κάτι πολύ περισσότερο: την εξουσία τους την ίδια. Η αλυσίδα των απεργιών, καταλήψεων, συγκρούσεων, ένοπλων επαναστάσεων σε πολλά σημεία του πλανήτη είχε γίνει θηλειά.

Το να συντηρηθεί η καπιταλιστική συσσώρευση σε πλανητική κλίμακα μέσω της ταυτόχρονης και παράλληλης αναδιοργάνωσης των σχέσεων εργασίας και κατανάλωσης: μέσω της επιβεβλημένης κινητικότητας των εργατών (μετανάστευση) μέσω των τροποποιήσεων της πολιτικής τεχνολογίας της παραγωγής (εκεί όπου η εργατική αντίσταση προκαλούσε τα χειρότερα προβλήματα) μέσω της ωμής βίας, όλα αυτά ήταν η ηρωική έξοδος των αφεντικών. Το κενύσαντικο σύμβολο είχε κουρευλιστεί από το προλεταριάτο - τα αφεντικά το πέταξαν στα σκουπίδια.

Εκεί που ο κενύσαντιανισμός είχε υπάρξει για τα 25 μεταπολεμικά χρόνια η πολιτική έκφραση της «διαθεσιμότητας» του κράτους και του κεφάλαιου να «ανταποκριθούν» σε ορισμένες γενικές επιδιώξεις της εργατικής τάξης στις μητροπόλεις κύρια (επιδιώξεις που δουλεύτηκαν από την προπολεμική σοσιαλδημοκρατία, τον πολεμικό τρόπο και τον μεταπολεμικό «ψυχρό» διπολισμό) κάνοντάς τες ατμομηχανή της ανάπτυξης, ο φιλελευθερισμός, διάδοχη συνταγή που ανασύρθηκε επειγόντως, ήταν το αντίστροφο: η βίαιη υπαγωγή της εργασίας στην αξιοποίηση του κεφαλαίου.

Όχι εύκολη συνταγή. Στη θέση των κενύσαντιανών αξιών όπως πρόδος, συλλογική πρόνοια, υλική εξασφάλιση, κοινωνική αλληλεγγύη, μπήκαν εξ εφόδου άλλες. Η επίτευξη στόχων, η πανουργία, η ιδιώτευση, η επαγγελματική ηθική. Αυτό σήμαινε συστηματική κατασκευή ζωνών υψηλής

Η κρίση είναι κάτι θανάσιμο: καταστρέφει πλεονάσματα εργασίας, αποθέματα εμπορευμάτων, αγροτικών προϊόντων, ακόμα και περιουσίες σε ακίνητα. Ο πανικός δεν είναι άσχημο πράγμα. Επιτρέπει να εξυγιάνουμε το παραγωγικό μας σύστημα από τη συσσωρευμένη σαπίλα. Βέβαια το επίπεδο ζωής των εργαζομένων επιδεινώνεται. Οι άνθρωποι υποχρεώνονται να εργάζονται περισσότερο και σκληρότερα, όμως κερδίζουν έτσι σ' αντάλλαγμα βίο περισσότερο ηθικό. Οι ηθικές μας αξίες προσαρμόζονται, οι αναποτελεσματικοί και ανίκανοι επιχειρηματίες εξαλείφονται.

Andrew Mellon, υπουργός οικονομικών των ΗΠΑ, 1929-1930, μετά το κραχ

Ως το πρώτο δεκάμηρο του σεπτέμβρη το «σύνδρομο της Νεας Υόρκης» δεν αφορούσε τα Twin Buildings. Αλλά την Wall Street, δυο τρία τετράγωνα πιο κει. Πολύ πριν την οικοδομική κατάρρευση ενός συμβόλου της πόλης είχε καταρρεύσει ο μύθος της «νέας οικονομίας». Οι μετοχές των εταιρειών που παράγουν ή και εφαρμόζουν κατ' εξοχήν νέες τεχνολογίες απαξιώθηκαν συνολικά σε δύο χρόνια περισσότερο 70%, ακριβώς μέσα στο ίδιο τους το φυτόριο και η βαριά διάθεση των ειδικών δεν είναι ανεξήγητη. Η αναγνωρισμένη πλευρά της τωρινής καπιταλιστικής φάσης, μιας φάσης που αγκαλιάζει όλα τα κέντρα του βόρειου ημισφαιρίου, λέγεται κ ρ ι σ η υ π ε ρ σ υ σ ω ρ ε υ σ η ς . Που σημαίνει: δυσανάλογα μεγάλη συγκέντρωση επενδύσεων (τεχνολογικών εφαρμογών, μηχανολογικών εξοπλισμών) ή ποσών διαθέσιμων να επενδυθούν, που ωστόσο δεν «αποδίδουν». Μεγάλη δυνατότητα παραγωγής εμπορευμάτων που δεν είναι δυνατόν, υπό τις παρούσες συνθήκες, να πουληθούν σε ανάλογη έκταση και ένταση.

Επιωμένο διαφορετικά: ενώ η εκμετάλλευση της εργασίας (συμπεριλαμβανομένης της πνευματικής εργασίας) είναι εκρηκτικά εφικτή σε ένα «ανώτερο (τεχνολογικά) επίπεδο», η υπεραξία που είναι δυνατόν να αποσπαστεί έτσι δεν μπορεί να πραγματοποιηθεί (να μετατραπεί δηλαδή μέσω της πώλησης εμπορευμάτων σε χρήμα) σε ανάλογο βαθμό. *Ο μισθός, σαν το συνολικό παγκόσμιο «ποσό» που αποδίδεται στην εργασία υπολείπεται δραματικά των απαιτήσεων (κατανάλωσης) του εμπορεύματος.*

Χρειάζεται απόδειξη; Η κλιμακούμενη αύξηση των δανεικών και των ενεχυριάσεων, με σκοπό την κατανάλωση.

Μέχρι πριν λίγα χρόνια οι γκουρού της νέας οικονομίας πανηγύριζαν πως είχαν βρει το ελιξήριο της αέναης ανάπτυξης - δηλαδή της χωρίς όρια κερδοφορίας. Κι από πίσω τους λιασμένοι εκατομμύρια πιστοί ακολουθούσαν. Αλλά δεν είχαν ανακαλύψει τίποτα. Τα ίδια τραγ είχαν χρησιμοποιηθεί και στη δεκαετία του '20. Για παρόμοιους σκοπούς. Κι όπως τότε έτσι και σήμερα ο καπιταλιστικός κόσμος βυθίζεται αργά και σαδιστικά στην παλιά, «ξεχασμένη», θεμελιώδη αντίφασή του. *Η κλοπή της εργασίας απαιτεί έλεγχο και συμπίεση του εργατικού κόστους - για πολλούς απαξίωση ολόκληρης της ζωής τους. Όμως αυτό με τη σειρά του εμποδίζει την μετατροπή του προϊόντος της κλοπής σε κέρδος.*

Η κρίση υπερσυσσώρευσης δεν οφείλεται στην «μη αποδοτικότητα ξεπερασμένων τεχνολογικά» περιοχών της παραγωγής. Αλλά, αντίθετα, στην βεβαιωμένη αποδοτικότητα των κλάδων αιχμής. Δεν είναι τα τελευταία βαγόνια της καπιταλιστικής ανάπτυξης που βαραίνουν. Είναι οι υπερσύγχρονες μηχανές που αγκομαχούν. *Πληροφορική, τηλεπικοινωνίες, αυτοκινητοβιομηχανία, βιοτεχνολογικές εφαρμογές, χημική βιομηχανία, μεταφορές:* μπορούν να γίνουν θαύματα, αλλά....

κατανάλωσης, ελευθερίας και επιτυχίας και περιοχών αποκλεισμού και καταναγκασμών.

Το μίγμα εξατομικευμένων ιδιοτελειών και φρενιασμένης βουλμίας, ροπής στη βία και διάχυτου άγχους, κρατικής επιθετικότητας και ιδιωτικών παραιτήσεων, υποσχέσεων και φόβων, ρεαλισμού και πανουκλιασμένης μέθης, δούλεψε. Τουλάχιστον στις μητροπόλεις: οι αντιθέσεις έγιναν ιδιοτροπίες, η ταξική κατάσταση «προσωπική υπόθεση», και οι αρνήσεις στυλ. Ανακηρύχθηκε το τέλος του προλεταριάτου, και μαζί της ιστορίας.

Δεν υπήρξε τέτοιο τέλος, γιατί δεν θα μπορούσε να υπάρξει με τέτοιο τρόπο. Το τέλος του προλεταριάτου είναι το τέλος του κεφάλαιου, δηλαδή το τέλος της μισθωτής σκλαβιάς. Εκείνο που όντως υπήρξε ήταν πρώτα ο διαχωρισμός κι ύστερα η εκ νέου αλλοτρίωση.

Στις ζώνες της επιτυχίας και γύρω απ' αυτές μπορούσε «ελεύθερα» να λάμπει η ντρογαρισμένη προσδοκία του εμπορεύματος. Ενόσω στις τεράστιες περιοχές του αποκλεισμού και της ανοικτής βίας μοιράζονταν τα παυσίπονα της θρησκείας. Κι αυτός ήταν (πιο σωστά: έπρεπε να είναι) ο κόσμος ειδικός από τις μητροπόλεις: ένας παχύς ορίζοντας μικροαστικών φαντασιώσεων, κάπως τροπικός στην πυκνότητά του, με ήθη ζούγκλας, αλλά ευδιάκριτος.

Κι από κάτω, κάτω βαθιά, η «underclass».

Θα ήταν όμως δυνατόν αυτό το δόγμα, αυτοί οι χειρισμοί, αυτές οι πολιτικές κι αυτές οι ιδεολογίες να ξεπεράσουν την θεμελιώδη αντίφαση ανάμεσα στο μισθό και στο κέρδος; Θα μπορούσε μικρότερο παγκόσμια εργασιακό κόστος να σημαίνει ταυτόχρονα, εξίσου παγκόσμια, περισσότερα κέρδη; Αν αυτή η ιδέα εφαρμόζονταν σε μια επιμέρους περιοχή, ναι, θα ήταν πετυχημένη για όσο καιρό κάπου αλλού υπήρχαν αποθήκες φτηνής εργασίας αλλά και χιόνες αγοράς των εμπορευμάτων. Κάπου αλλού...

Ειδωμένο όμως συνολικά θα μπορούσε άραγε κάθε επιχείρηση, κάθε επιμέρους καπιταλιστικός κύκλος, κάθε εθνικό ή «πολυεθνικό» κεφάλαιο να ελπίζει πως απ' τη μια θα «περιορίζει» το δικό του «εργατικό κόστος» κι απ' την άλλη θα επωφελείται από τα πορτοφόλια των εργαζομένων σε άλλες επιχειρήσεις, παραγωγικούς κλάδους, εθνικά κεφάλαια, κάνοντας όλο και περισσότερους πελάτες;

Θα φανεί ίσως αστειό, αλλά για κάμποσα χρόνια αυτό ακριβώς ήταν που πίστεψαν πολλοί στον αναπτυσσόμενο καπιταλισμό. Το μέσο ποσοστό κέρδους περιπλανήθηκε από κλάδο σε κλάδο και από τόπο σε τόπο, κρυμμένο συχνά από κουρτίνες, για να μην πολυφαίνεται τί συμβαίνει «παρα έξω». Αλλά η πίστη συντηρήθηκε. Και δόξασαν τα αφεντικά την ιδέα πως ο καθένας χωριστά θα μπορεί να εξάγει τα «προβλήματα» της δομικής αντίφασης του καπιταλισμού (του) σε κάποιο άλλο, μακρινό μέρος του πλανήτη, με νομισματικούς, πιστωτικούς ή στρατιωτικούς όρους, ώστε να νοιώθει «ελεύθερος κι ωραίος»....

Αυτός ήταν, ανάμεσα στα άλλα, ο φιλελευθερισμός: η περιφορά των απορρομάτων του κεφάλαιου. Αυτή ήταν όλη κι όλη η παγκοσμιοποίηση: η πεποίθηση πως το αφεντίλκι, η μισθωτή εκμετάλλευση, έχει ένα «κάπου αλλού» για να πετάει ο κάθε εργοδότης το μερδικό του στην ασυμμετρία μισθού / κατανάλωσης.

Το έσχατο «αλλού» αυτής της πελοίτησης ήταν η «απούλοπιση» της πραγματοποίησης της υπεραξίας. Η πανούργα διακήρυξη πως το κεφάλαιο εκτοξεύτηκε με χάρη και ταχύτητα σ' ένα γαλαξία όπου αρκεί από

μόνη της η διακίνηση του χρήματος, με την ταχύτητα και την ελαφρότητα του φωτός, για να «παράγεται πλούτος». Επιτέλους (πανηγύρισαν) το κεφάλαιο απελευθερώθηκε από τους υλικούς περιορισμούς. Και προπάντων από την εργασία. Ζήτω τα χρηματιστήρια.

Φαίνεται παράξενο που έγιναν πιστευτά τέτοια δόγματα; Ξέρουμε μερικά εκατομμύρια πιστούς εδώ γύρω, στη γειτονιά, που άναψαν κεριά και λαμπάδες στο θαύμα. Χρειάζονται ονόματα και διευθύνσεις;

Τι συνέβαινε λοιπόν στο ευχάριστο εκείνο «κλίμα»; Το χρήμα που είχε «περικοπεύ» παγκόσμια από το εργασιακό κόστος βρισκόταν βέβαια στα σωστά χέρια: αλλά παράδερνε μεταξύ παρακινδυνευμένων επενδύσεων και χρηματιστηριακής φρενιτιδας ακριβώς επειδή δεν μπορούσε να μετατραπεί σε βεβαιωμένα παραγωγικά, με «υλικούς όρους», κεφάλαιο.

Μπορούσε τουλάχιστον να λαδώσει την έρευνα. Θανάσια λοιπόν: η ατιμομηχανή των νέων τεχνολογιών αφηνίασε. Λαμπρά κατορθώματα συνοψίζονται να ξεχυθούν στις αγορές – αλλά ποιός θα τα αγοράσει όλα αυτά;

Ποιός θα αγοράσει τα super ηλεκτρονικά δορυφορικά πλοηγούμενα ι.χ. όταν ως και χτες, σπρώχνοντας όπως όπως (με - μηδέν - προκαταβολή και - ότι - έχετε - ευχαρίστηση - από - δόσεις!) το σύνολο των αυτοκινητοβιομηχανιών του κόσμου «δούλευε» με το 65% των παραγωγικών δυνατοτήτων της, και πάλι περίσσευαν τα αυτοκίνητα; Κρίση υπεραποπαραγωγής στην αυτοκινητοβιομηχανία.

Ποιός θα αγοράσει τα super ασύρματα τηλέφωνα «τρίτης γενιάς» για απευθείας σύνδεση με το internet, με το θεό τον ίδιο ίσως, με εικόνα, ήχο, τζόγο, όταν ως και χτες αγοράζονταν τα προηγούμενης τεχνολογίας και ήταν υπεραρκετά; Κρίση υπεραποπαραγωγής στις τηλεπικοινωνίες.

Ποιός θα αγοράσει τους υπερυπολογιστές με τους υπερεπεξεργαστές πλάσματος, τα firewire και τα λοιπά, όταν οι αγοραστές των χθεσινών μοντέλων ακούν «κλείσιμο παραθύρου» και αναρωτιούνται «πρέπει και την πόρτα;» Κρίση υπεραποπαραγωγής στην πληροφορική.

Ποιός θα αγοράσει τα τροφοφάρμακα και τις βιοτεχνολογικές υπηρεσίες υγείας όταν θεωρείται ακόμα «καλό φαγητό» το «φαγητό του χωριού» με τα «αγνά» (δηλαδή δηλητηριασμένα από τις προηγούμενες τεχνολογίες) υλικά;

Και ποιός θα τα αγοράζει όλα αυτά, στο ρυθμό που είναι δυνατόν να παράγονται, μαζί με την συνδρομή στο κανάλι, τα ιδιωτικά δίδακτρα, τις διακοπές και το πληρωμένο γαμήσι; Κρίση υπεραποπαραγωγής στις υπηρεσίες.

Μια ανάμνηση ήρθε να βρυκολακιάσει στα όνειρα της κυριαρχίας.

Εκείνη η ιστορική στιγμή των αρχών του αιώνα, που η εφεύρεση της μαζικής παραγωγής στα πρώτα της βήματα διψούσε για μια εξίσου μαζική αγορά / κατανάλωση. Ήταν τότε που ένας μονάχα βιομήχανος συνέλαβε την αδήρητη αναγκαιότητα. Και διπλασίασε, με ιδιαίτερα ανστηρούς όρους πειθαρχίας και προσήλωσης στη δουλειά, τους μισθούς των εργατών του.

Μπροστά στη γενική κατακραυγή των όμοιών του για την ασυγχώρητη «γενναιοδωρία» μουρμούρισε, μιλώντας με την ιστορία: «αλλιώς ποιός θα αγοράζει τα αυτοκίνητά μου;»

Λεγόταν Χένρυ Φορντ.

Αλλά όχι. Αυτό ήταν μια εκτός τόπου και χρόνου φαντασίωση!... Γιατί η «νέα οικονομία» σάρωνε το καπιταλιστικό παρελθόν, καλπάζοντας.... Σαν αγέλη ταύρων....

Όσπου ήρθε το 1997. Η καταστροφική δύναμη που επιτρατεύτηκε για την υποτίμηση της εργασίας άρχισε να επιστρέφει αναγκαστικά (!) σ' αυτούς που την ελινόσαν....

κρίση

.... Η βαθιά κρίση που σοβεί στις αναδυόμενες αγορές μας υποχρεώνει να αναζητήσουμε εναλλακτικές πολιτικές και να απομακρυνθούμε από τον ορθόδοξο φιλελευθερισμό ο οποίος απέτελεσε επί μακρόν το κυρίαρχο οικονομικό δόγμα...

Ντομίνικ Στρος - Καν, υπουργός οικονομικών της Γαλλίας, 2/9/1998

Το 1997 «κατέρρευσαν οι τίγρεις της νοτιοανατολικής Ασίας». Ο ιστορικός του μέλλοντος πιθανόν να απορήσει που οι τίγρεις «καταρρέουν» – αλλά ο συγκαρινός του γλωσσολόγος θα του εξηγήσει την αργκώ. Μαλαισία, Σιγκαπούρη, Ταϊλάνδη, Κορέα, Χονγκ Κόνγκ, Ινδονησία... Εκεί είχε εγκατασταθεί προσωρινά η «καρδιά» του συνδυασμού «απούλοπιση κυκλοφορία του χρήματος» και «μαζική φτηνή εργασία βιομηχανικά οργανωμένη υπό δικτατορικές συνθήκες». Ας πούμε: ο ιδανικός φιλελευθερισμός....

Αλλά.... Αλλά ο παράδεισος στηριζόταν σε έναν διεθνή καταμερισμό, ήδη ασταθή και νευρικό. Έπαχε επίσης από κάτι ενοχλητικό: νευρικές εργατικές τάξεις. Μια έξοδος κεφαλαίων από τα χρηματιστήρια.... Αλυσιδωτή πτώση της διεθνούς αξίας των εθνικών νομισμάτων.... οι τίγρεις ήταν χάρτινες.

Τα νόμισματα υποτιμήθηκαν για να περισωθούν οι εξαγωγές. Αλλά έτσι πολλαπλασιάστηκαν τα χρέη των επιχειρήσεων και των κυβερνήσεων. Η εργασία έγινε φυσικά ακόμα φτηνότερη.... Αλλά η καταναλωτική δυνατότητα αυτών των εκατομμυρίων ασιατών ακόμα μικρότερη.

Ένα κομμάτι από την παγκόσμια αγορά, το πιο ελπιδοφόρο, πετάχτηκε στα σκουπίδια. «Αναδυόμενες αγορές»; Καταδυόμενες.

Ακολούθησε μια ακόμα πιο παταγώδης κατάρρευση: της ρωσικής και ορισμένων λατινοαμερικάνικων οικονομιών. Η ίδια αλυσίδα: υποτίμηση, φτώχεια, νέα δάνεια. Μετά την γιαπωνέζικη «αυλή» έπιανε φωτιά η ευρωπαϊκή και η αμερικάνικη. Η ενεργή αγορά του πλανήτη περιοριζόταν πια μέσα στις ίδιες της μητροπόλεις. Ο υπόλοιπος κόσμος; Παροχέας ακόμα πιο φτηνής εργασίας (συχνά υψηλών προδιαγραφών σε γνώσεις και ικανότητες) κι ακόμα πιο αδύναμος αγοραστής.

Με αγανακτισμένη ξυνύλα οι εσχότεροι ειδικοί της κυριαρχίας άρχισαν να παραδέχονται και πάλι (απ' το 1998 και μετά) πως η πραγματοποίηση της υπεραξίας δεν έχει φτερά για να πετάει σε ασύδοτους ουρανούς. Και πως

... Ποιό είναι τελικά το όφελος της χώρας μας με το να ενθαρρύνουμε τους επιχειρηματίες να μεγεθύνουν την παραγωγικότητα της αμερικάνικης βιομηχανίας αν δεν δούμε παράλληλα και την μεγέθυνση των εισοδημάτων των εργαζόμενων πληθυσμού μας, έτσι ώστε να δημιουργηθούν αγορές που να απορροφούν αυτήν την αυξημένη παραγωγή;

Τ. Ρουζβέλτ, πρόεδρος των ΗΠΑ, 1937

Όποτε λοιπόν το «προβλημα» στις αρχές του 21 αιώνα είναι τυπικά παλιό; Ναι. Παλιό όσο η έννοια του «εσωτερικού» στην οικονομική γεωγραφία. Χρειάζονται κάποιες βασικές προϋποθέσεις όμως για να αντιμετωπιστεί. Πρώτα χρειάζεται η διαμόρφωση ενός είδους «συλλογικής» συνείδησης των αφεντικών για την διεύθυνση των πληθυσμών που θα αποτελούν και τους πελάτες τους, αντί για το χαοτικό άθροισμα εξατομικευμένων μάνα-

το πραγματικό κέρδος είναι βαρύ για να το παίξει στα δάκτυλά της η δημιουργική λογιστική.

Αυτή η παραδοχή δεν παίχτηκε στα δελτία των 8.30, ούτε στην «ελευθεροτυπία». Η προσεκτική εγκατάλειψη του «ορθόδοξου φιλελευθερισμού» θα μπορούσε να θεωρηθεί σαν δειλή εισαγωγή σε μια καινούργια φάση της διαχείρισης της κρίσης. Ποιά ακριβώς;

Ενδεικτικά (και με μια δόση ειρωνίας) θα απομονώσουμε δέκα μονάχα λέξεις. Πρόκειται για μια φράση του κοινού ανακινωθέντος των υπουργών οικονομικών των G7, τότε που ακόμα δεν είχε αποκαλυφθεί το πόσο προκλητικό είναι να «τα λένε», τότε δηλαδή που μιлагαν μεταξύ τους. Στις 15/9/1998, μεσούσης της χρηματιστηριακής κατάρρευσης σε Ευρώπη και Αμερική εξαιτίας της υποτίμησης του ρωσικού νομίσματος, δήλωναν οι καθ' ύλην αρμόδιοι: η προτεραιότητα τώρα πρέπει να δοθεί στην εσωτερική ανάπτυξη διαρκείας.

Το να ανακαλύπτουν οι ειδικοί, σ' έναν κόσμο ελεύθερης εξάπλωσης των καπιταλιστικών προσταγών, πως χρειάζεται κάποιου είδους «εσωτερικό» για να ανθίσει η ανάπτυξη, μοιάζει με γρίφο. Ξαφνικά χαράζεται μια γραμμή: από δω το «μέσα», από κει το «έξω». Που σημαίνει: τέρμα ο ενιαίος πλανητικά «οικονομικός χώρος». Τέρμα η απέραντη θάλασσα που όλοι μπορούμε να κουρσέψουμε μονιασμένα.

Ας κοιτάξει ο καθένας τον εσωτερικό του κόσμο – τον εαυτό του.

Αναπόφευκτο. Η ιδιοκτησία δεν είναι άυλη. Δεν είναι αιθέρια, ούτε ηλεκτρομαγνητική. Η ιδιοκτησία είναι υλική. Όπως η εργασία. Όπως η κατανάλωση. Συνεπώς, με τις πραγματικές αγορές να συρρικνώνονται και με το παραγωγικό δυναμικό να μένει χωρίς αξιοποίηση, θα έπρεπε πράγματι «η προτεραιότητα να δοθεί στο εσωτερικό». Σα σωσίβιο.

Μόνο που το «εσωτερικό» του ενός είναι «εξωτερικό» του άλλου.

Το πέρασμα από το φάντασμα της πλανητικής ομογενοποίησης στη δραματικότητα των ενδοκαπιταλιστικών αναμετρήσεων, δεν φαινόταν ακόμα, το 1998, στην ημερήσια διάταξη. Όμως οι απαιτήσεις της υπερσυσώρευσης είναι σκληρές: καταστροφή, καταστροφή, καταστροφή. Χρειάζεται καταστροφή κεφαλαίων – και μάλιστα όχι των «μη παραγωγικών», αλλά εκείνων που έχουν μπουκώσει. Στην αιχμή της αναδιάρθρωσης.

Και άρα: μέσα στις ίδιες τις μητροπόλεις.

ιδέες

τζερ, μετόχων, γκουρού και δημοκόπων που συνιστά τα απόνερα του φιλελευθερισμού.

Ύστερα αυτή η ενότητα συνείδησης και σχεδίων δεν μπορεί να είναι αφηρημένη και παγκόσμια. Γιατί συλλογική συγκρότηση των αφεντικών χωρίς την προοπτική της επέκτασης δεν μπορεί να υπάρξει. Αυτή είναι η σημασία του «οικονομικού εσωτερικού». Οτι σημαδεύει ένα αντίστοιχο «οικονομικό εξωτερικό» που θα πρέπει να κατακτηθεί.

Η «εσωτερικότητα» της ανάπτυξης στην ορολογία του κεφάλαιου, είναι το ΜΑΣ, η κτητική ανωνυμία που αναφέρεται στα λόγια του Ρουζβέλτ πριν 55 χρόνια. Η χώρα ΜΑΣ (ή οι χώρες ΜΑΣ), ο πληθυσμός ΜΑΣ, οι επιχειρηματίες ΜΑΣ. Πάνω στην ταξική διαστρωμάτωση, και για να αποφευχθεί η πόλωση μέσα στην κρίση, τοποθετείται εγκάρσια ένας νέος διαχωρισμός: εμείς και οι ανταγωνιστές μας.

Τί κάνει λοιπόν ο ελληνικός στρατός στο κράτος της μακεδονίας; Πολύ καλά, ευχαριστεί, το αυτό επιθυμεί και δι' υμάς! Ευλογημένοι όποιος δεν στρατοπεδεύει κατά λάθος, όποιος δεν στρατοκρατεί από υποχρέωση, όποιος υπερασπίζεται το εθνικό του συμφέρον. God bless them.... που θα έλεγε και ο Μπους.

Αυτός φτάνει: ο Μπους!! Έχει πάρει τα μυαλά των ελλήνων αντιιμπεριαλιστών (που με λύσσα προσπαθούν να τον βάλουν στη θέση του) κι έτσι δεν προλαβαίνουν να δουν ότι έχουν μπει στη θέση του.... Διάολε; Αν υπάρχει ένα μεγάλο ψάρι είναι τόσο κακό να είσαι ένα μεσαίο ψάρι; Ένας τόσος δα καρχαρίακος; Μην τρελλαίνεσαι πατριωτάκο. Τόχει ειπωμένο ο σοφός λαός σου: τα καλά και συμφέροντα...

Ομορφα και ωραία, λεβέντικα και παστρικά, όπως ταιριάζει στο πανύψηλο αγωνιστικό φρόνημα του λαού, το ελληνικό κράτος έκανε την άνοιξη και το καλοκαίρι που πέρασε δύο κινήσεις από εκείνες που «γράφουν ιστορία». Πρώτον διεκδίκησε και κατέλαβε «ειρηνικά» εδάφη του κράτους της μακεδονίας, μια επιχείρηση για την οποία, υπό άλλες συνθήκες, θα μάτωναν χίλιοι Καμμένοι, χίλιοι Παπαθεμελήδες και χίλιες Κανέλλησες. Σώθηκε έτσι ένα πολύτιμο ζωικό κεφάλαιο, που θα χρειαστεί σε άλλη περίπτωση. Δεύτερον έδωσε την στρατιωτική του συμμαχία στα βαλκάνια (και όχι μόνο, λέμε....) με το αγγλικό κράτος, που δεν έχει τα κουσούρια του τρισκατάρτου αμερικανικού, και έτσι το αντικαθιστά από ξένα.

(Αν θυμάστε είχαμε γράψει τον γενάρη του 2001 πως η πατριωτική οργάνωση 17N σκοτώνοντας τον «λοχία Σόντερς» προσέφερε μέγιστη εθνική υπηρεσία, δίνοντας ένα «τεχνικό άλλοθι» να κατέβει το αγγλικό κράτος στην Αθήνα, να 'χει ένα μάτι και στη μέση ανατολή.... Τώρα που το «κυνήγι της τρομοκρατίας» έχει γίνει διεθνές σπορ, αποδεικνύεται πως οι έλληνες «τρομοκράτες» βλέπουν πράγματι πολύ μακριά....)

Όλα τα λαμπρά κατορθώματα στο κράτος της μακεδονίας έγιναν εν γνώσει των ελληνικών κομμάτων, και με την σεμνή τους βοήθεια. Ειδικά εκείνο το κκε θα πρέπει να διεκδικήσει κάποτε ένα μνημείο «εθνικού ρεαλισμού». Επίσης έγιναν όλα κάτω από την μύτη κάθε εκνευρισμένου με τους G8. Για να αποδειχθεί περίτρανα μια άλλη ελληνική αγωνιστική αλήθεια: μακριά απ' τον κόλο μας, κιας είναι δέκα πόνοι μας. Ας πάρουμε λοιπόν τα πράγματα με τη σειρά.

«Μακρινό όνειρο είναι η σταθερότητα, η ειρήνη και η δημοκρατία στην περιοχή αυτή των Βαλκανίων. Όλοι όμως έχουμε δικαίωμα στο όνειρο» Μ' αυτήν τη ρομαντική απόστροφο χαίρεται ο ελληνας υπουργός άμυνας Α. Τσοχατζόπουλος τους ονειροπόλους της ελληνικής δύναμης κατοχής του κοσσυφοπεδίου, στο στρατόπεδο «Ρήγας Φεραίος» στο Ουρόσεβας, στις 9/2/2001. Αγκαλιάστηκαν, έκλαψαν για το «δικαίωμα στο όνειρο» (του να είναι μακρινό όνειρο η σταθερότητα....) και ο γενναίος υπουργός με τους κολαούζους του πήγε βορειότερα. Στο στρατόπεδο «Μέγας Αλέξανδρος» στην Πρίστινα: **«μακρόχρονη θα είναι η παρουσία της ελληνικής δύναμης στην περιοχή αυτή»** είπε.

«Ας είναι ελαφρύ το χώμα που θα την σκεπάσει» (την ελληνική δύναμη!) θα προσθέταμε... αλλά αυτό είναι δυστυχώς μόνο ένα όνειρο.

Όταν λέμε κολαούζοι / επισκέπτες της ελδσκ, εννοούμε «την επιτροπή της βουλής για την εξωτερική πολιτική και την άμυνα». Για να μη λένε κανείς πως το υπουργείο άμυνας στερεί την επαφή των ελληνικών κομμάτων με τον ελληνα στρατιώτη. Πως θα ήταν δυνατόν δηλαδή; Ένας αναλυτής (ένας μόνο;) το ξεκαθάρισε την περασμένη άνοιξη: ο ελληνας στρατιώτης είναι ένα κάρδιο εργαλείο της εξωτερικής μας πολιτικής. «Πίσω Μπους»!!!

Το ενδιαφέρον αυτού του εργαλείου, στην περίπτωση του κοσσυφοπεδίου, είναι ότι ελέγχει εκτός των άλλων και τον βασικό δρόμο από το κόσσοβο στην π.γ. μακεδονία. Τόσο το στρατόπεδο στο Ουρόσεβας, όσο και ένα ακόμα επίσημο ελληνικό, στο χωριό Κατσάνικ βρίσκονται πάνω σ' αυτό το πέρασμα. Έτσι ώστε αν τυχόν θα ήθελε κανείς να περάσει «βαριά όπλα» ή πολεμοφόδια σε μεγάλες ποσότητες από το κόσσοβο στα ορεινά της βορειοδυτικής π.γ. μακεδονίας, όλο και κάτι θα έπρεπε να «δόσει» στους έλληνες, να κάνουν τα «στραβά μάτια».

Λέμε τώρα. «Αν».... Εκτός «αν» (όπως λένε οι πατριωτικοί θρύλοι) το κάρδιο εργαλείο της ελληνικής εξωτερικής πολιτικής περνάει γριούλες κοσσοβάρες στο απέναντι πεζοδρόμιο.

Είπε και κάτι ακόμα ο ελληνας υπουργός άμυνας σ' εκείνη την επίσκεψή του. «Θα πρέπει κάποια στιγμή να αποφασίσουν οι Αμερικάνοι τί ακριβώς επιθυμούν και τί θα κάνουν στην περιοχή». Νευράκια: Έχασε την υπομονή του ο έλληνας; Θα φτιάξουν γήπεδα μπειζμπολ μίστερ. Εντάξει; Σου κάνει;

Δεν πέρασε καλά καλά ένας μήνας και ο ελληνας υπουργός εξωτερικών συναντιέται (στις 2/3) με τον αμερικάνο ομόλογο του Κόλιν Πάουελ, στο περιθώριο της συνόδου των υπεξ του Νατο στις Βρυξέλες. Και **«όπως επισημαίνουν διπλωματικοί αναλυτές η έκρυθμη κατάσταση που επικρατεί στα Βαλκάνια αποτελεί μεγάλη ευκαιρία για την**

Ελλάδα, η οποία αν παίξει σωστά τα χαρτιά της θα αποτελέσει έναν από τους βασικότερους – αν όχι τον βασικότερο – εταίρο της κυβέρνησης Μπους στην περιοχή» (βήμα, 7/3) Ορίστε κυρ ΡηγαΑλέξανδρε. Πήρες προαγωγή. Σου κάνει; (Αν παίξεις σωστά τα χαρτιά σου....)

Ευχαριστημένοι πρέπει να είναι όλοι οι προοδευτικοί – κακό δεν είναι. Ο ελληνας πρωθυπουργός στις αρχές μαρ-

αποδιάρθρωση

ΙΟΥΛΙΟΣ 2001

τίου θα δηλώσει το εξής: **«Οι συνθήκες έχουν αλλάξει ριζικά από την εποχή της αρχής της δεκαετίας του 1990... Όχι μονάχα ο πόλεμος στη Γιουγκοσλαβία, αλλά και αυτά που ακολουθήσαν... έχουν δημιουργήσει ένα διαφορετικό περιβάλλον.... Θα ήταν λάθος αν σε αυτό το περιβάλλον προσαθήσουμε να λύσουμε τα προβλήματα (των Βαλκανίων) με τα σχήματα, τις αντιλήψεις, και τα εργαλεία μιας περασμένης εποχής».**

Αλλά το εργαλείο, εργαλείο: ο ελληνικός στρατός. Μην το ξεχνάμε.

Πήραν τη σωστή θέση οι έλληνες βαλέςδες, κι η παρτίδα παίχτηκε σωστά. Στις 20 μαρτίου ο ελληνας πρωθυπουργός συναντιέται με τον άγγλο... Μια βδομάδα μετά ο ελληνας υπεξ συναντιέται με τον άγγλο... Και στις δύο περιπτώσεις το θέμα είναι το ίδιο: π.γ. Μακεδονία, Βαλκάνια. Πολλή κουβέντα.

Μετά την δίωρη συνάντησή του με τον Μπλερ στο Λονδίνο, φανερά ικανοποιημένος ο Σημίτης θα δηλώσει πως «εξασφάλισε την συγκατάθεση του Λονδίνου για διμερείς πρωτοβουλίες στην περιοχή...»

Αυτό το «διμερείς» στην διπλωματική αργκώ είναι γαλόνι. Σαρδέλα στο μανίκι, πως το λένε;

Μην περάσει από κανενός το μυαλό πως οι έλληνες είναι δούλοι! Τίποτα φουγγκοκωλάριοι, τίποτα τσανακογλύφτες, τίποτα χαμερπείς, τίποτα ταιράκια καθενός μαχαραγιά. Όχι! Οι έλληνες είναι κύριοι, έχουν μαγαζί γωνία στα βαλκάνια, και σαν τέτοιοι είναι που διαβουλεύονται με άλλα μεγαλύτερα μαγαζιά. Γιατί στις ημέρες μας για να μεγαλώσεις ένα καλό μαγαζί πρέπει να ρωτήσεις και κάποιον που ξέρει περισσότερα. Όχι όπως τότε, το 1992 και το 1993, που ήθελαν ο Σαμαράς και ο Παπαθεμελής να τα πάρουν σβάρνα όλα, και να φτάσουν μέχρι τον Δούναβη καλπάζοντας πάνω σε άσπρα άλογα.

Άλλωστε το λέγαν από τότε οι εκσυγχρονιστές πατριώτες: «αφήστε τις μαλακίες, έτσι την πατήσαμε στη Σμύρνη... πρέπει πρώτα να φτιάξουμε καλές συμμαχίες.... Κάτσε κάτω τζάκ, μην τον φας τον κύριο...»

Πολιτισμένες καταστάσεις. Άλλο περιβάλλον. Άλλο «κλίμα» τώρα.

Τότε που το «κλίμα» ήταν .... στραβό, και λέγαμε κι εμείς (πράγμα που μας έκανε τους κολασμένους μάρτυρες μιας κοινωνίας βάρβαρης, δηλαδή καπιταλιστικής...) πως το «μακεδονικό πρόβλημα» ήταν η απαίτηση διαμελισμού του κράτους της μακεδονίας και κατάκτησης εδαφών του στο νότο από τον ελληνικό στρατό, δεν μπορούσαμε να φα-

νταστούμε πόσο εύκολο θα ήταν κάτι τέτοιο ύστερα από μερικά χρόνια. Μαθαίνουμε όμως.

Από οικονομική, πολιτική και στρατιωτική άποψη η κοιλιά του Αξιού, που διατρέχει από βορρά προς νότο την επικράτεια του μακεδονικού κράτους, είναι το «φιλέτο» του «ζωτικού χώρου» του ελληνικού ιμπεριαλισμού στην περιοχή. (Χρησιμοποιούμε επίτηδες τον ναζιστικό όρο «ζωτικός χώρος» ακριβώς επειδή ταιριάζει στην περίπτωση...) Υπάρχει η πλευρά των νερών του Αξιού και της εκμετάλλευσής τους, είτε για γεωργικούς σκοπούς, είτε για ηλεκτροπαραγωγή. Υπάρχει η πλευρά του εμπορικού δρόμου και της σιδηροδρομικής γραμμής που περνάει μέσα από την κοιλιά, κόνοντας τη Θεσσαλονίκη λιμάνι στην ανατολική μεσόγειο για την ... ουγγαρία. Υπάρχει τέλος η πλευρά του σταυροδρομίου, ανάμεσα στον συγκοινωνιακό άξονα βορρά / νότου, και τον άλλο, ανατολής / δύσης που περνάει μέσα από την κοιλιά της Στρώμνιτσας, στη νοτιοανατολική άκρη της π.γ. μακεδονίας.

Ο Γιώργος Πρεβελάκης, που θεωρείται από τους πιο έγκυρους διεθνώς θεωρητικούς της Πολιτικής Γεωγραφίας, παρουσίαζε ως εξής το θέμα (Γεωπολιτική της Ελλάδας, εκδ. Libro, 1998): ... Ο κίνδυνος, τον οποίο συνιστά το άνοιγμα του Αξιού, διογκώνεται από το ότι, στο εσωτερικό της Πρώην Γιουγκοσλαβικής Δημοκρατίας της Μακεδονίας, η κοιλιά της Στρώμνιτσας λειτουργεί ως εύκολος σύνδεσμος ανάμεσα στον άξονα του ποταμού και τη βουλγαρική επικράτεια. Οι γερμανικές δυνάμεις που εισέβαλαν στην Ελλάδα από την κοιλιά του Αξιού ξεκίνησαν, στην πραγματικότητα, από τη Βουλγαρία (σύμμαχο του Αξονα). Πέρασαν την κοιλιά της Στρώμνιτσας, εξουδετερώνοντας εύκολα με τα τάνκς την αντίσταση του γιουγκοσλαβικού στρατού και ακολουθήσαν τον άξονα του Αξιού που οδηγεί προς την Ελλάδα.

Για να αντιμετωπίσει την απειλή που θα συνιστούσε σε καιρό πολέμου αυτό το άνοιγμα, ο ελληνικός στρατός έχει μία μόνον δυνατότητα: να επιχειρήσει

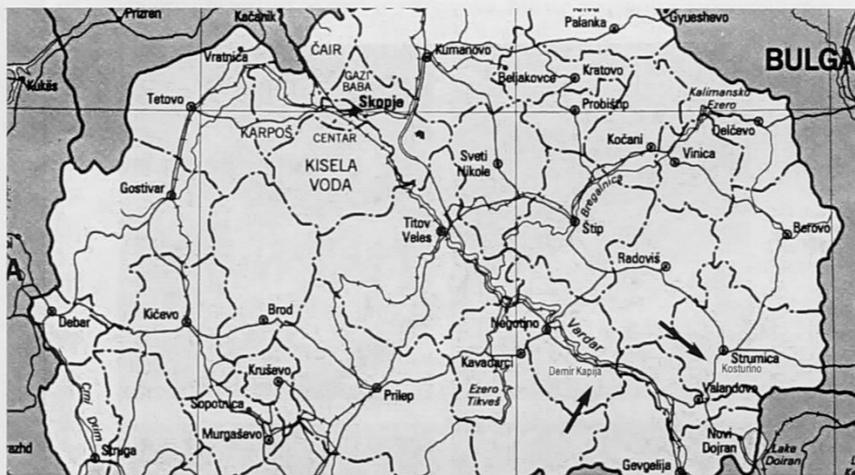
να προωθηθεί στο εσωτερικό της Πρώην Γιουγκοσλαβικής Δημοκρατίας της Μακεδονίας, ώστε να εξασφαλίσει τον έλεγχο του περάσματος Ντεμίρ Καπί (πάνω στον Αξίο, περίπου πενήντα χιλιόμετρα βόρεια από τη Γευγελή) και του περάσματος Κοστούρινο (στον άξονα που έρχεται από τη Στρώμνιτσα, δέκα περίπου χιλιόμετρα νότια από την ομώνυμη πόλη) το οποίο κλείνει τον δρόμο σε ενδεχόμενη επίθεση από τη βουλγαρική επικράτεια.

Εκεί που ο γεωπολιτικός γράφει για «κινδύνους» και «απειλές», θα μιλάγαμε για ευκαιρίες. Κατά τα άλλα είναι σαφές. Το εργαλείο, εργαλείο. Ίδου και ο χάρτης που παραθέτει.

Αυτός κάτω είναι ένας άλλος χάρτης, με τα ίδια στρατηγικά για τα ελληνικά συμφέροντα σημεία.

Κι αυτοί είναι κάτι εργαλεία που ασχολούνται με χάρτες

Πού πήγε λοιπόν ο ελληνικός στρατός όταν αποφάσισε να ειρηνεύσει κι αυτός την ταραγμένη χώρα; Πήγε στο Κρίβολακ. Τί είναι το Κρίβολακ; Πού είναι το Κρίβολακ;

Το Κρίβολακ (Krivolac) είναι ένα στρατόπεδο τεθωρακισμένων / βάση

του (πρώην) γιουγκοσλαβικού στρατού. Και βρίσκεται 110 χιλιόμετρα νότια των Σκοπίων, πάνω στο δρόμο Σκοπίων Γευγελής. Ή, αν μετρήσουμε από την άλλη μεριά, 50 περίπου χιλιόμετρα βόρεια της Γευγελής. Έξω από το Ντεμίρ Καπί....

Τον μάρτιο του 1999, όταν συγκεντρώνονταν «δυτικές δυνάμεις» στο μακεδονικό κράτος, για «χερσαία εισβολή» (υποτίθεται) στο κόσσοβο εναντίον του σερβικού στρατού, ο αγγλικός στρατός (που αποβιβάστηκε στην Θεσσαλονίκη) κατέλαβε το εν λόγω στρατόπεδο. Του Κρίβολακ. Εδώ που τα λέμε τί το ήθελαν και οι ντόπιοι; Μήπως είχαν στρατό;

Date: 28 February 1999
Location: Krivolac, Macedonia
Photographer: Capt Jim Gallagher

British Challenger main battle tank crews, of the Kings Royal Hussars, arrived in Krivolac military training area, in the Former Yugoslavian Republic of Macedonia, from Greece. These tank crews will carry out further training during the coming weeks whilst awaiting further orders.

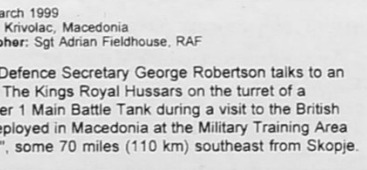
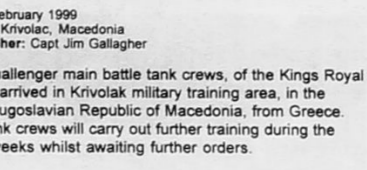
Date: 2 March 1999
Location: Krivolac, Macedonia
Photographer: Sgt Adrian Fieldhouse. RAF

Britain's Defence Secretary George Robertson talks to an officer of The Kings Royal Hussars on the turret of a Challenger 1 Main Battle Tank during a visit to the British troops deployed in Macedonia at the Military Training Area "Krivolac", some 70 miles (110 km) southeast from Skopje.

Επάνω: Τανκς της «Kings Royal Hussars» στη βάση του Κρίβολακ. Κάτω ο υπουργός άμυνας (τότε) της Αγγλίας (και μετέπειτα γ.γ. του Νατο) Τζόρτζ Ρόμπερτσον χαριεντίζεται με άρμα στην ίδια βάση.

Θα πει κανείς: εντάξει... αλλά δεν έγινε και το «η λύση είναι μία σύνορα με τη σερβία». Σύμφωνα. Αλλά ούτε οι αδελφοί σέρβιοι έμειναν παραπονεμένοι. Διότι τον ίδιο μήρτιο, του 2001, τους εραδόθηκε η κοιλιά του Πρέζεβο, που είναι η βόρεια προέκταση της κοιλιάς του Αξιού.

Ο γ.γ. (πλέον) του Νατο Τ. Ρόμπερτσον, που ήρθε επίσκεψη στην ελλάδα στις 16 μαρτίου του 2001 (μετά τα connpection κορυφής, για τις «λεπτομέρειες» που λένε) ρωτήθηκε γιαυτό το θέμα. Για την επιστροφή του σερβικού στρατού στην κοιλιά του Πρέζεβο. Και απάντησε: **Ο πληθυσμός στην κοιλιά του Πρέζεβο φοβάται ακόμα τους σέρβους καθώς οι δυνάμεις**

που πάνε εκεί είναι οι ίδιες που είχαν εμπλακεί στην εθνοκάθαρση του Κοσόβου, το Γ' Σώμα στρατού της Πρίστινα.... Οι φοβισιάρηδες....

Καλά δεν είναι λοιπόν τα νέα για τους «φιλοσέρβους / αντινατοικούς / αντιιμπεριαλιστές έλληνες πατριώτες; Η ιστορία άλλωστε δεν τελείωσε, μάλλον τώρα αρχίζει, που τα αγγλοσαξονικά εργαλεία, τα σερβικά εργαλεία και τα ελληνικά εργαλεία τα βρήκαν.

Δυστυχώς είναι και κάτι κωλόπαιδα που τσιάνε. Στις 24 ιούλη για παράδειγμα έγινε μια μεγάλη διαδήλωση στα Σκόπια, εναντίον της κυβέρνησης, του Νατο, της Ε.Ε. και της στρατιωτικής παρουσίας τους στη π.γ. μακεδονία. Πέταξαν πέτρες στους μπάτσους, βανδάλισαν καταστήματα, επιτέθηκαν και έκαψαν οχήματα της κφορ, επιτέθηκαν στο κτίριο της αντιπροσωπείας της ε.ε., στη βρετανική πρεσβεία, στη γερμανική, στην αμερικάνικη, και χμ.... στην ελληνική... Και έκαψαν σημαίες.... Ξέρετε τώρα, αυτά τα αλήτικα στοιχεία.... Και χμ... έκαψαν και την ελληνική σημαία.... Άκου να δεις οι αχάριστοι. Αίσχος! Αίσχος!

Τί θα έλεγαν οι έλληνες αντιιμπεριαλιστές αν «το μάθαιναν» ότι βεβήλωσαν οι κάφροι την ελληνική σημαία; (Δεν το «έμαθαν»; Λέτε;)

Ε, θα έλεγαν μάλλον κάτι σαν: καλά μωρέ ευλογημένοι, τέτοια μέρα σας ήρθε να τα βάλετε και με τον ελληνικό ιμπεριαλισμό, που είμαστε συγχυσμένοι με τη Γένοβα; Εδώ γίνεται της πουτάνας, παραλίγο να ρίχναμε τον καπιταλισμό, και σεις θέλετε ασχολούμαστε με τις λεπτομέρειες;... Δεν μπορούσατε να το κάνετε καμιά άλλη μέρα να τόχουμε κανονίσει να σας συμπαραστούμε αντιιμπεριαλιστικά;

«Εργο ηλιδίων το κάψιμο της σημαίας»

πάρχει καθόλου κλίμα στα Σκόπια Παραδύχτηκε πει να υπάξει κ

στάση από το Κοινοβούλιο. Διαμαρτυρία Για το επεισόδιο στην Α.Ε.Π.

Του ΤΑΚΗ ΔΙΑΜΑΝΤΗ

Ναι. Κάτι τέτοιο θα έλεγαν αν τους ρώταγε κανείς οι έλληνες αγωνιστές....

Υποστηρίζουν διάφοροι πως η διαρκής διεθνοποίηση των καπιταλιστικών προσαγών δεν επιτρέπει πια τον σχηματισμό καπιταλιστικών μπλοκ, και την ενδοκαπιταλιστική αναμέτρηση. Η αλήθεια είναι ότι αυτό δεν είναι δυσκολότερο σήμερα απ' ό,τι στις αρχές του 20ου αιώνα, ή στη δεκαετία του '30. Γιατί ο σχηματισμός των μπλοκ, οι συμμαχίες και οι ανταγωνισμοί στο εσωτερικό των αφεντικών, περιλαμβάνονται στην ίδια τη λογική του κεφάλαιου. Η διαμόρφωση σχετικά «κλειστών» περιοχικών δικτύων εργασίας, εμπορίου και πληρωμών επιτρέπει «πυκνώσεις» της συσσώρευσης και πραγματοποίησης της υπεραξίας που να είναι σχετικά «προστατευμένες» από μια ειδική αιτία της μείωσης των κερδών: την πτώση των τιμών σε μια συρρικνωμένη αγορά. Αν ο παγκόσμιος καπιταλιστικός ορίζοντας βυθίζεται στην αντίφαση μισθού / κατανάλωσης, τότε γιατί θα απαγορευόταν να δοκιμαστεί η «περιορισμένη» υπέρβαση της; Υπό έναν όρο: ότι αυτή η περιορισμένη διόρθωση της σχέσης ανάμεσα σε μισθούς και κέρδη θα χρησιμοποιηθεί σαν εφαλτήριο για κατακτήσεις.

Πράγματι η εγκατάλειψη του ορθόδοξου φιλελευθερισμού που επιχειρείται ήδη σαν ελιγμός μέσα στην κρίση, συνίσταται σε δύο τουλάχιστον βασικές κινήσεις. Πρώτον, την επιστροφή στο έδαφος. Δεύτερον την ανάθεση επιπλέον καθηκόντων στη μορφή κράτος.

Δεν αναφερόμαστε ειδικά στην μορφή έθνους / κράτος, παρότι μόνο τυφλοί δεν θα έβλεπαν πως και αυτή η συγκεκριμένη μορφή έχει αποκτήσει δραματική επικαιρότητα μέσα στη κρίση. Αναφερόμαστε σε κάθε αμυγλώδη μορφή των καπιταλιστικών προσαγών. Γιατί τα χρηματιστήρια και «η προτεραιότητα στην οικονομία»... έχουν περιορισμένες και ανέλαστικές αρμοδιότητες!

Η επιστροφή στο έδαφος είναι κρίσιμος όρος για τη διαχείριση της κρίσης. Δεν είναι μόνο η ιστορική εμπειρία αλλά και η ίδια η καπιταλιστική λογική που επιβάλλει την προσεδάφιση της πολιτικής οργάνωσης του κεφάλαιου. Οι συμμαχίες των αφεντικών, οι «εσωτερικότητες της ανάπτυξης» πρέπει να είναι εδαφικές, και μόνο τέτοιες μπορεί να είναι.

Γιατί στο εξής, και έως ότου γίνει ο καταμερισμός της καταστροφής, η δύναμη του καπιταλισμού δεν βρίσκεται στο «άυλο» της λογιστικής κυκλοφορίας, αλλά στη μέγιστη δυνατή αξιοποίηση των πρώτων υλών της ταξικής κυριαρχίας: της εργασίας, των ανθρώπων, των αναγκών τους, των σχέσεων τους, των φυσικών πόρων, της γεωγραφίας. Συγκεκριμένα, απτά.

Η βία είναι πάντα η μαμή της ιστορίας.

Ας συνοψίσουμε ως εδώ.

Η κρίση υπερσυσσώρευσης αφορά τρεις τουλάχιστον περιοχές υψηλού καπιταλιστικού ενδιαφέροντος: Την περιοχή πληροφοριών / επικοινωνιών, την περιοχή ενέργειας / μεταφορών, και την περιοχή υγείας / διατροφής. Και στις τρεις αυτές περιοχές οι νέες τεχνολογίες δεν αναδιαρθρώνουν απλά την παραδοσιακή παραγωγή, αλλά δημιουργούν νέα, τυπικά τουλάχιστον, δεδομένα παραγωγής και κατανάλωσης.

Η διαχείριση αυτής της κρίσης περνάει αναγκαστικά μέσα από κάποιου είδους δημιουργική καταστροφή μεγάλης κλίμακας. Αυτό σημαίνει ότι από δω και στο εξής, έχοντας εξαντλήσει τα περιθώρια κέρδους με «ειρηνικούς» τρόπους, αυτές οι καπιταλιστικές «αιχμές» πρέπει να μετατραπούν σε πολεμικές μηχανές.

Αν αυτό είναι μια γενική ανάγκη του κεφάλαιου, διαφοροποιούνται τα υποκείμενα που θα την διεκπεραιώσουν. Γίνονται καθοριστικές τότε οι πολιτικές μορφές των συμμαχιών των αφεντικών σαν διαταξικές συμμαχίες «στο εσωτερικό»: αναδεικνύονται τα κράτη - ή και συνασπισμοί κρατών - έκτακτης ανάγκης. Που θα αναμετρηθούν μεταξύ τους.

Μέσα σ' αυτές τις μορφές και μέσα σ' αυτές τις περιοχές μπορεί να επιχειρηθεί, από τα ίδια αφεντικά, μια σχετική «ανατίμηση» της εργασίας (και άρα περιορισμένη μεν εγγυημένη δε πραγματοποίηση της υπεραξίας), με άμεσους ή έμμεσους τρόπους. Μέσω ελεγχόμενης αύξησης των «δημόσιων δαπανών» ή / και μέσω «κοινωνικών» φροντίδων των «πατριωτικών» ελιχειρήσεων. Αλλά μόνο υπό τον όρο της διαταξικής ενότητας, και μόνο με το σκοπό της ακόμα μεγαλύτερης υποτίμησης για την «εκτός μητροπολιτικού σχηματισμού μάχης» εργασία και ζωή.

κοινωνία

πήκοοι του αναπτυσσόμενου κόσμου». Εν μέρει σαν συγκεντρωμένη και ελεγχόμενη παρακαταθήκη εργασίας για το μέλλον. Εν μέρει, τέλος, σαν πρώτη ύλη για την «παράνομη συσσώρευση».

Αυτή η ανασύνθεση της εργατικής τάξης σε όλον τον κόσμο, είναι η μόνη πραγματική, και ταυτόχρονα αντεστραμμένη επιτυχία του «φιλελευθερισμού» και της «παγκοσμιοποίησης»: η οικουμενικότητα του προλεταριάτου, απέναντι στην οικουμενικότητα των καπιταλιστικών προσαγών. Και ακριβώς επειδή εκεί ελλοχεύει ο μεγαλύτερος κίνδυνος, αυτή η πραγματικότητα δεν αναγνωρίζεται σαν τέτοια.

Έναντι αυτής ακριβώς της πραγματικότητας, και με το καθήκον της παραγραφής της, έγινε κρίσιμη απ' τα τέλη του 20ου αιώνα και ύστερα η δράση της αριστεράς του συστήματος. Η οποία ακόμα κι αν δεν υπήρχε θα έπρεπε να εφευρεθεί εκ του μηδενός. Πώς θα έπρεπε να είναι μια τέτοια αριστερά λειτουργική, σε συνθήκες κρίσης σαν αυτήν που περιγράψαμε ήδη, και με δεδομένες τις «διεξόδους» του συστήματος;

Πρώτα απ' όλα θα έπρεπε να εξαναγκάσει κάθε ενδεχόμενο εμφυλίου πολέμου μέσα στις μητροπόλεις και κάθε ιστορική μνήμη τέτοιων εμφυλίων του παρελθόντος. Συνεπώς η χρησιμοση αριστερά θα έπρεπε να αυτοπροβάλλεται σα «νέα» και συγκρατατική. Θα έπρεπε να είναι επίσης ειρηνική, λογική, ψυχραιμη, κοινωνική και οπωσδήποτε ευμενής στην πολυσυλλεκτικότητα και τον μεταμοντερνισμό.

Υστερα θα έπρεπε, ακριβώς για να σκεπάσει οποιοδήποτε ίχνος ταξικών αναμετρήσεων ζωής και θανάτου οπουδήποτε, να βερνικώνει τις «πανανθρώπινες αξίες» του σκληρού αστικού ιδεολογικού πυρήνα: «ελευθερία», «δημοκρατία», «δικαιοσύνη».

Θα έπρεπε ακόμα να υποσκάψει προκαταβολικά κάθε ενδεχόμενο εκδίκασης εκ μέρους οποιωνδήποτε κολασμένων διακηρύσσοντας πως η επαναθεμελίωση της ζωής και των αξιών της μπορεί να γίνει μόνο μέσα από τον προσυλητισμό στο σύστημα. Συνεπώς αυτή η αριστερά θα γοητευόταν από τις «δυνατότητες» του ηλεκτρονικού «διεθνισμού».

Τελευταίο αλλά όχι ασήμαντο: αυτή η αριστερά θα έπρεπε να υποδεικνύει τους «δέοντες εχθρούς» Ει δυνατόν σε σημεία των θεσμίσεων που εγκαταλείπονται από το κεφάλαιο. Οπότε οι «αγώνες» της θα μπορούσαν να είναι «πανηγυρικοί», «αθώοι», «έκφραση της αγωνίας ανθρώπων με ευαισθησίες».

Όλα αυτά, ως εδώ, μοιάζουν σαν ο εσωτερικός μονόλογος μιας μηχανής. Δεν υπάρχει κοινωνία; Πού είναι η κοινωνία;

Ποιά κοινωνία ακριβώς; Η κοινωνία των reality shows; Των σπορ; Της οργανωμένης μέθης; Του Νοστράδαμου; Όχι. Εννοείται πως το ζητούμενο είναι η κοινωνία του ανταγωνισμού.

Δεν μπορούμε να δώσουμε ένα περιγραφικό μέσο όρο για το πλήθος των επιμέρους ανταρσιών σε δύση και ανατολή, βορρά και νότο. Ούτε να αμφισβητήσουμε την ύπαρξή τους. Είναι γεγονός πρώτης γραμμής πως τα αφεντικά σε όλον τον κόσμο έχουν υποστεί και υφίστανται πολλά από τις εναντίον τους επιθέσεις. Αλλά είναι επίσης γεγονός καίριας σημασίας πως έχουν απαλλαγεί, εδώ και πάνω από 15 χρόνια, από πολιτικούς κινδύνους. Έχουν αμφισβητηθεί οι ιδιαίτερες πρακτικές τους - έχουν μπλοκαριστεί επιμέρους σχεδιασμοί τους - δεν έχει απειληθεί όμως η εξουσία τους. Στον αντίποδα ενός (συζητήσιμου...) πλούτου επιμέρους διεκδικήσεων ο κίνδυνος της διευρυμένης και ριζικής καταστροφής των δομών της καπιταλιστικής και της κρατικής εξουσίας φαίνεται πως έχει εκλείψει.

Ή έχει ξεπέσει σε ιδεολογία.

Θα μπορούσαμε να μιλήσουμε για ένα είδος ασύμμετρης κοινωνικής συναινεσης, τουλάχιστον στον αναπτυσσόμενο καπιταλιστικό κόσμο: ασφαλώς υπάρχουν «προβλήματα», ασφαλώς υπάρχουν «δυσλειτουργίες», ασφαλώς υπάρχουν «αδικίες». Αλλά σε γενικές γραμμές «δεν υπάρχει κάποιο «σύστημα» καλύτερο από το υπάρχον». Με τις αναγκαίες τροποποιήσεις του, ενδεχομένως.

Πρόκειται για συνθήκη ήττας - και δεν έχει νόημα να υπεκφεύγουμε απ' αυτήν την αλήθεια αραιδιάζοντας τις υπαρκτές στιγμές των «αντιδράσεων» (ή των ανταρσιών) και τις υπερφύλαξες αξιολογήσεις τους. Η ταξική αναφορά και πραγματικότητα έχει «παραγραφεί» και όχι μόνο με έναν τρόπο.

Κι αυτό ενόσω κορυφώνεται η μεγαλύτερη ανασύνθεση του προλεταριάτου τα τελευταία 20 χρόνια: η μαζική μετανάστευση της εργασίας. Με σημείο κορύφωσης την «κατάρρευση» του «υπαρκτού σοσιαλισμού» (και με επικράτεια τις συνέπειες όλων των κυμάτων αναδιάρθρωσης παγκόσμια) εκατομμύρια χέρια, πόδια, μυαλά «απελευθερώνονται» από κάθε άλλο περιορισμό και παραδίδονται στις μητροπόλεις. Εν μέρει για να καλυφθούν τα «κενά εργασίας» που έχει προκαλέσει η πολιτιστική / ιδεολογική μετατόπιση του «τί είναι διατεθειμένοι να κάνουν οι υ-

... Οι πρόσφατες εξελίξεις καταδεικνύουν με τον πλέον δραματικό τρόπο πως οι διεθνείς συμφωνίες που οδήγησαν στη δημιουργία των δύο κορυφαίων διεθνών οικονομικών θεσμών, του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου και της Παγκόσμιας Τράπεζας, είναι πλέον ξεπερασμένες και είναι άμεση η ανάγκη προώθησης δραστηκών μεταρρυθμίσεων...

Τόν Μπλερ, πρωθυπουργός της Μ. Βρετανίας, μιλώντας στο χρηματιστήριο της Ν. Υόρκης, 21/9/1998

Η βουλή των Αντιπροσώπων αποφάσισε να περικόψει την συμμετοχή των ΗΠΑ στη χρηματοδότηση του ΑΝΤ κατά

Φούσκες της Νέας Οικονομίας «μαζί και ταυτοχρόνως σκαισαν» μαζί και ταυτοχρόνως

Το πέρασμα τις αυτοτροφοδοτούμενης ανάπτυξης απέτυχε παταγωδώς

ΚΡΗΤΟΥ Ν. ΚΩΜΕΤΑ

πια από το πρόγραμμα προ-νότια στις ΗΠΑ, που απεπλάνα επάρκασαν το διεθνή χρηματιστήριο μίνες υπήρξαν ο για το ποσό εικόλα καταρρέα της μόνες όπως αυτός τις λέ-Οικονομίας. Η συγκροτή με-ΕΙ-αίτη της πορείας των Νέων Αγών που δημι-τις αναπτυσσόμενες εμπορικές ποδοκέννη ότι δεν είναι μόνο ταφρονούμενη η Παράλληλη λητικού χρηματιστηρίου που σε μια φούσκα.

Η τα παραδείγματα ευρωπαϊ-η οποία συστέλλεται κατά τη (ελευθερία) δεκαετίας για να ε- νέες μορφές ανταλλαγής κεφ-ο σκοπό την ανάπτυξη του μι-λου επικρατήματα και την εν-της δημιουργίας «νέων» εμπορικών επιχειρήσεων. η Γαλλία, η Αγγλία και η Ελβε-ποση και διαρμήσαν τις «νέ-οποιες προόδουσαν κυρίως Νέος Οικονομίας.

ρή των χρηματιστηρίων αυτών ου των τιμών στις αρχές του αν νέων απτών αγορών στην ενοσε το 300 δις. ευρώ. Τα παραπλήρωξ δακτύλων πόρο ποσο πολύ οι αγορά κατά 69%, μιστικά νέα αγορά κατά 69%, το 64%, η γαλλική κατά 70%

Text

ΕΚΔΟΣΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΚΑΤΑΣΚΟΠΩΝ ΤΟΥ 21ου ΑΙΩΝΑ - ΜΗΡΟΣ 2001

περί της (ανομολόγητης) καταγωγής των ρατσιστικών ιδεωδών της ελληνικής κοινωνίας και περί της (ομολογημένης) χρησιμότητάς τους

περιεχόμενα: θεωρίες για το ρατσισμό ή ρατσιστικές θεωρίες; / από το δικαίωμα στη διαφορά, στην οργάνωση της υποκρευτικής διαφοράς / η εργασία στη βιτρίνα, η εργασία στον πάγκο / οι θεσμικές μεσολαβήσεις, οι μύθοι τους, οι αλλαγές / η σκοτεινή «παγκοσμιοποίηση» / την τρι δεκαετία του '90 / χρονικό λόγων και έργων 1990 - 1992 / από τότε και μετά / επίλογος;

στα βιβλιοπωλεία Solaris, Ελευθέρος Τύπος, Ουτοπία, Underground (Πειραιάς), σε περίπτερα στις πλ. Εξαρχείων και Κάνιγγος, και κέρρι κέρρι.

εξέγερση στην Τσιάπας στο μεξικό) το κίνημα της «αντιπαγκοσμιοποίησης» έχει ξετυλιχτεί ακριβώς παράλληλα με τα πιο χτυπητά συμπτώματα της κρίσης... Έχει αρνηθεί συστηματικά οποιαδήποτε συσχέτιση του μ' αυτήν.... Έχει αναφερθεί στον - εαυτό - του – αποκλειστικά με τα καλύτερα λόγια.... Και (καθόλου συμπτωματικά) έχει στηρίξει γενικά την επιρροή του στα μέσα μαζικής ενημέρωσης.

Δεν πρόκειται για ένα κίνημα «φτιαχτό»: η αριστερά είναι επίκαιρη – για λόγους που φυσικά δεν θα τους μαθαίναμε ποτέ από την ίδια. Δεν είναι ένα κίνημα «έξω από την κοινωνία»: κουβαλάει, αντίθετα, ανεξίτηλα τα σημάδια της κοινωνικής ιστορίας του 20ου αιώνα – και τα κρύβει.

Ραχοκοκκαλιά και πρώτη ύλη του κινήματος είναι η συγκόλληση εκλεκτών περικοπών από τις ήττες διάφορων κινήματων της φορντικής περιόδου του καπιταλιστικού κόσμου. Από την ήττα της εργατικής ανταγωνιστικής αυτοοργάνωσης προέκυψε ο καθεστωτικός συνδικαλισμός και τα κόμματα του κράτους: όχι λίγοι συνδικαλιστές και κομματόσκυλα στελεχώνουν το κίνημα της «αντιπαγκοσμιοποίησης». Από την χρεωκοπία του μαρξιστικού δογματισμού ξέμειναν θρησκόληπτοι, ηθικολόγοι και πατριώτες: και από αυτούς υπάρχουν άφθονοι στο κίνημα. Από την ήττα των ιδεολογικοπολιτικών φραξιών του αριστορισμού του '70 περίσσεψαν χιλιάδες μετανοημένοι, χορτάτοι, και αποκατεστημένοι ανθρωπιστές του «τρίτου κόσμου»: δίνουν δυναμικά το παρόν τους. Από την ήττα του γυναικείου αυτοκαθορισμού έμεινε η κυβερνητική αφρόκριμα του φρεμισισμού: και τέτοιες γυναίκες έχει πολλές το κίνημα. Από την γρήγορη αφομοίωση του εναλλακτισμού αναδύθηκε η φιλοζωία, ο υγιεινισμός και η μεταφυσική του περιβάλλοντος: όχι λίγοι.

Από τις ανομολόγητες ιστορικές ήττες που «προσωποποιήθηκαν» έμεινε η νοσταλγία: αυτή κιαν είναι μια δεσποζουσα ποιότητα στο κίνημα. Και από την κρίση του εμπροεμύματος έμεινε η ανυποψίαστη περιέργεια για «τις φάσεις»: εδώ τί να πούμε;

Τί σχέση έχει λοιπόν αυτό το κίνημα, αυτή η **κυβερνοαριστερά** (για να δόσουμε ένα όνομα) με την κρίση υπερσυσσώρευσης και τα σχετικά προβλήματα των αφεντικών; Ας την αναζητήσουμε σ' αυτά που ζητάει – και ζητάει πράγματι πολλά.

Ζητάει μια κάποια πλανητική αναδιανομή του πλούτου, υπό τον υπονοούμενο όρο πως αυτή θα αποφασιστεί στις μητροπόλεις, και δεν θα είναι αποτέλεσμα «αρπαγής» από τίποτα «φονταμενταλιστές» των υπανάπτυκτων.... *Είναι κάτι που το συζητάει και ένα σοβαρό μέρος των κυρίαρχων, αν και θεωρεί βασική προϋπόθεση την αποκατάσταση της «δημοκρατίας» στους υπανάπτυκτους...*

Ζητάει (το κίνημα της αντιπαγκοσμιοποίησης) την διαγραφή των χρεών του «τρίτου κόσμου», με την αυστηρή προϋπόθεση πως θα αγνοηθούν αιώνια τα πολύ μεγαλύτερα χρέη του πρώτου προς τον τρίτο.

Ζητάει δικαιότερο παγκόσμιο εμπόριο, υπό τον όρο εννοείται πως θα είναι διασφαλισμένες οι ροές πρώτων υλών στις μητροπόλεις.

Ζητάει να αναγνωριστούν ανθρώπινα δικαιώματα στους παρίες του πλανήτη, υπό την υπόρρητη προϋπόθεση πως αυτά θα ταιριάζουν με τις νομικές κατασκευές του αναπτυγμένου κόσμου, που ως γνωστόν είναι οι ανώτερες.

Ζητάει υγιεινότερα τρόφιμα, ζητάει ρούχα, εργαλεία και μηχανές που να μη στάζουν αίμα, υπό την αυτονόητη δέσμευση του παγκόσμιου προλεταριάτου πως θα θεωρεί όχι καταναγκασμό αλλά τιμή του να ντύνει, να ταΐζει, να ζεσταίνει και να επιπλώνει γενικά την άνεση του πρώτου κόσμου.

Τελικά – κι αυτό είναι όχι κάτι που ζητάει αλλά κάτι που εννοεί βαθύτατα η κυβερνοαριστερά – είναι εφικτός χωρίς κούραση (και με ένα απλό τηλεφωνο για μια θέση στα πούλμαν) «έννας άλλος κόσμος». Δηλαδή ένας καπιταλισμός ομοιόμορφος, χωρίς «κτυπητές» ανισότητες.

Γιατί είναι πράγματι σκάνδαλο να ζούν εκατοντάδες εκατομμύρια αν-

θρώπων «με 1 δολάριο την ημέρα». *Ζουν μια ζωή άχρηστη για το εμπόρευμα.*

Το να ζητάει κανείς έναν καπιταλισμό «με ανθρώπινο πρόσωπο» (κι αυτό είναι ό,τι πιο ριζοσπαστικό προβάλλεται στις αναπτυσσόμενες κοινωνίες εδώ και σχεδόν 2 χρόνια, μετά το τελευταίο ξέσπασμα της κρίσης υπερσυσσώρευσης..) δεν είναι ούτε «καλό», ούτε «κακό». Είναι απλά ταιριαστό με το βασικό, το θεμελιώδες πρόβλημα των αφεντικών: το να δώσουν «ανθρώπινη αξία» στην αναδιάρθρωση, αναδιάρθρώνοντας μαζί την έννοια του «ανθρώπινου». Το να ταιριάζουν οι «σχέσεις» (των κοινωνιών, και όχι μόνο στις μητροπόλεις) με τις «δυνάμεις» (του κεφάλαιου). Σ' αυτή τη συνθήκη ο «καπιταλισμός με ανθρώπινο πρόσωπο» είναι το «αριστερό» σημείο εκκίνησης. Το «δεξιό» (ο φιλελευθερισμός ας πούμε) ήταν η «προσωποποίηση του καπιταλισμού».

Και να μερικά ενδιαφέροντα σημεία σύμπτωσης. Για να δικαιολογηθεί η πολυσυλλεκτικότητα της κυβερνοαριστεράς αναγνωρίζεται πως δεν υπάρχει μεν κοινός στόχος στο κίνημα της αντιπαγκοσμιοποίησης, υπάρχει όμως «κοινός εχθρός». Η στοιχειώδης κοινωνική εμπειρία δείχνει φυσικά πως διαφορετικά κοινωνικά υποκείμενα έχουν διαφορετικές παραστάσεις περί του «εχθρού» τους, και διαφορετικούς χειρισμούς στην επίδειξη της «εχθρότητάς» τους – αλλά αυτά είναι «ξεπερασμένα».

Η άποψη όμως πως «ο εχθρός του εχθρού μου είναι φίλος μου» ήταν (και είναι!) μια από τις κραταιές επιδείξεις κυνισμού των κυρίαρχων, στις μεταξύ τους σχέσεις. Η τωρινή, «κινήματική», βάση για να γίνει αποδεκτό αυτό το δόγμα, είναι φυσικά οι αταξικές θεωρήσεις του.

Τί σύμπτωση τώρα που το ίδιο αυτό δόγμα θα είναι χρήσιμο στη φάση της δημιουργίας των καπιταλιστικών μπλοκ!

Για να σταθεί στα πόδια της η κοινωνική ευαισθησία της κυβερνοαριστεράς, το κίνημά της ενδιαφέρεται για τους «φτωχούς». Ο όρος προέρχεται κατευθείαν από το (ανθρωπιστικό – μισανθρωπικό, δηλαδή ταξικό) ρεπερτόριο της κυριαρχίας και σημαίνει την «αναγνώριση» του προλεταριάτου σαν ξεπεσμένου *οικονομικά*. Και όχι σαν ανταγωνιστικού υποκειμένου, με συνείδηση της θέσης του και των αιτίων της, με τη θέληση της ανατροπής και όχι της ελεημοσύνης. Η «κινήματική επαναθεμελίωση» της έννοιας της «φτώχειας» εξυπηρετεί τους καθεστωτικούς χειρισμούς. Αυτοί οι άνθρωποι χρειάζονται το ενδιαφέρον μας (λέει η αριστερά) – όχι το λαϊμό μας.

Τί σύμπτωση τώρα που οι πιο προχωρημένες συζητήσεις μέσα στους κύκλους των αφεντικών αφορούν την επεξεργασία της ιδέας «για την κοινωνική ευθύνη» των επιχειρήσεων! Ο Bill Gates, κορυφαίος ελεήμων και γενναίος χορηγός πάσης φύσης ανθρωπιστικών προγραμμάτων, δεν έχει ξεφύγει τυχαία από την «αντιπαγκοσμιοποιητική» οργή. Ειδικοί της διαφήμισης, μη έχοντας τίποτα άλλο να διαφημίσουν πλέον, υποστηρίζουν σθεναρά πως οι επιτυχημένες επιχειρήσεις του μέλλοντος θα είναι αυτές που θα διαθέτουν ένα μέρος των κερδών τους στην ανακούφιση των αδυνάτων. Ακόμα και ο συντηρητικός economist δεν παραλείπει να τιμά τους ιδρυτές παλιών επιχειρήσεων (όπως για παράδειγμα η Hershey, η Disney κλπ) που αφιέρωσαν τη ζωή τους και τα κέρδη των εταιρειών τους στην δημιουργία ανθρώπινων πόλεων, καλύτερων σχολείων, μεγαλύτερων και καλά εξοπλισμένων νοσοκομείων....

Όταν κοινωνικά το θέμα έχει αναγνωριστεί σαν «φτώχεια» (όταν δηλαδή το προλεταριακό μίσος έχει ξερκιστεί) γιατί τα αφεντικά να μην προχωρήσουν σε (τοπικά ελεγχόμενες) αυξήσεις του γενικού εργασιακού κόστους με τη μορφή «κοινωνικής πρόνοιας» - ιδιωτικής ευεργεσίας;

Έχει ξαναγίνει.

Για να ενισχυθεί η προσήλωση στην ειρηνικότητα των απαιτούμενων μεταρρυθμίσεων, η κυβερνοαριστερά έχει οπλίσει το κίνημα της αντιπαγκοσμιοποίησης με ένα ακόμα όπλο μεγάλης ακτινοβολίας: την απαίτηση για δημοκρατία, δικαιοσύνη και ανθρώπινα δικαιώματα σε όλον τον πλανήτη. Ειδικά στον τρίτο κόσμο.

Ακούγεται αρχικά λογική αυτή η απαίτηση. *Αλλά δεν ακούγεται από την σωστή μεριά: δηλαδή από τους πληβίους των διάφορων μικρομεσαίων τυρανιών*, που εξασφαλίζουν (ας μην το ξεχνάμε) την ομαλή ροή ορισμένων κρίσιμων πρώτων υλών στο βορρά. Αράγε πόσο μεγάλη είναι η απόσταση αυτού του αιτήματος των «καθώς πρέπει» εξ ονόματος των «κολασμένων» όταν οι κυβερνήσεις και οι στρατοί αυτών των «καθώς πρέπει» οργανώνουν στρατιωτικές επιχειρήσεις (ή, άλλοτε, διάφορους εκβιασμούς) υπέρ των ανθρωπίνων δικαιωμάτων;

Δεν είναι βέβαια η πρώτη φορά που ο πολιτισμένος κόσμος εξάγει «δημοκρατία» με τα όπλα. Δηλαδή και με το ζόρι, αν χρειαστεί. *Είναι όμως η πρώτη φορά που αυτό θεωρείται ριζοσπαστικό αίτημα στις κοινωνίες των εξαγωγέων*. Ως τώρα αντιμετωπιζόταν σαν δημιουργία υπόχρεων κρατών. Αποικιών δηλαδή.

Έσχατο, ταπεινό αλλά αποκαλυπτικό δείγμα της αλήθειας της κυβερνοαριστεράς είναι εκείνο που ακούει στο όνομα Ζοζέ Μποβέ. Το ότι ένα κράτος (εν προκειμένο το γαλλικό) κατάφερε να μετατρέψει, εν ριπή ο-

φθαλμού, έναν φασιότα αγρότη σε σύμβολο / πράκτορα του κινήματος ενάντια στην παγκοσμιοποίηση είναι η μία πλευρά. Το ότι ο συντηρητισμός και ο οππορτουניσμός ενός αγανακτισμένου παραγωγού ροκφόρ έτυχαν καθολικής αποδοχής, αυτό είναι μια άλλη, πιο ενδιαφέρουσα. Η φαιδρότητα μιας τέτοιας φιγούρας, που υποδύεται χοντροκομμένα τον subcommandante Marcos της αντιπαγκοσμιοποίησης και κάνει ευτυχή όποιον φωτογραφηθεί ή μιλήσει μαζί του, δείχνει την ποιότητα εκείνων που τον έχουν θαυμάσει, τον έχουν ανεχτεί, ή τον έχουν θεωρήσει απλά μια γραφική λεπτομέρεια.

Αφού υπάρχουν τόσο ικανοί για τέτοια κατανόηση, υπάρχουν αρκετοί που είναι ικανοί για οτιδήποτε.

(Εν τω μεταξύ έχει μείνει ασχολίαστη από τη μεριά του κινήματος και της αριστεράς η απρόσμενη «αποτελεσματικότητα» του. Ο ΠΟΕ δεν κατάφερε να ξαναμαζευτεί μετά το Σιάτλ το 1999, το ΔΝΤ και η Παγκόσμια Τράπεζα σε λίγο δεν θα προλαβαίνουν να «χρηματοδοτούν» προγράμματα σωτηρίας, οι G8 κοιτάζονται ούτως ή άλλως στραβά μεταξύ τους.... Ακόμα και εκείνο το NATO, που ως τώρα έχει γλυτώσει τις περικινκλώσεις, δεν νοιώθει καλά εδώ και χρόνια.

Τί έχουν οι έρμοι οι «πολυμερείς οργανισμοί» και οι «διεθνείς συμφωνίες» και ψοφάνε;)

τώρα

... Η πίστη ότι ο καπιταλισμός μπορεί να εννοηθεί χωρίς επέκταση είναι η θεωρητική διατύπωση μιας πολύ συγκεκριμένης πρακτικής τάσης της σοσιαλδημοκρατίας. Αυτή η άποψη βλέπει στην ιμπεριαλιστική φάση... την ολέθρια εφεύρεση ενός μικρού αριθμού ανθρώπων που έχουν συμφέρον. Αυτή η άποψη θέλει να πείσει τη μπουρζουαζία ότι ο ιμπεριαλισμός και ο μιλιταρισμός της είναι επιβλαβή από την άποψη των δικών της συμφερόντων... και θέλει να συγκροτήσει ένα κοινό μέτωπο του προλεταριάτου με τα πλατιά στρώματα της μπουρζουαζίας για να «μετριάσουν» τον ιμπεριαλισμό....

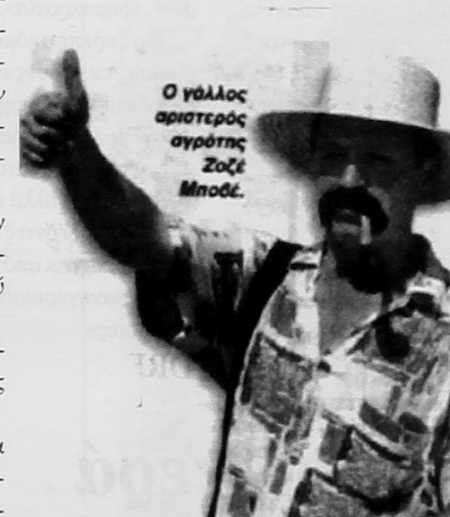
... Όπως ο φιλελευθερισμός την εποχή της παρακμής του προσκαλούσε την κακοπροαίρετη μοναρχία να γίνει καλοπροαίρετη μοναρχία, έτσι και το «μαρξιστικό κέντρο» συμβουλεύει την κακά σκεπτόμενη μπουρζουαζία να γίνει φωτισμένη μπουρζουαζία.... Η γενική αναμέτρηση που πρέπει να δώσει ένα τέρμα στην ιστορική διαφορά ανάμεσα στο προλεταριάτο και στο κεφάλαιο μεταμορφώνεται έτσι σε έναν οπτικό συμβιβασμό ανάμεσα στο προλεταριάτο και στους αστούς για τον «μετριασμό» των αντιθέσεων ανάμεσα στα ιμπεριαλιστικά κράτη...

Ρόζα Λούξεμπουργκ, 1912

Είδαμε σε ποιό σημείο βρισκόταν ο καπιταλιστικός κόσμος όταν ξημέρωσε η 11η Σεπτέμβρη...

Μπορούμε από δω και στο εξής να αναγνωρίσουμε όχι τους δράστες και τα κίνητρα των επιθέσεων αυτοκτονίας στη Νέα Υόρκη και στο πεντάγωνο, αλλά εκείνες τις πλευρές των γεγονότων της ημέρας που θα αξιοποιηθούν από τα αφεντικά. Εκείνες τις πλευρές που πρέπει να αξιοποιηθούν, σαν εργαλεία ξεπεράσματος της κρίσης.

Το κυριότερο είναι η «ανάδειξη του προβλήματος της ασφάλειας». Ο αναπτυσσόμενος καπιταλισμός είναι αρκετά ασφαλής, στο βαθμό που δεν αμφισβητείται σε μεγάλη έκταση το σύνολο των θεσμίσεών του. Οπότε τα αφεντικά μπορούν να μεταποτίσουν το «δημόσιο ενδιαφέρον» στις μητροπόλεις απ' αυτήν καθ' εαυτήν την κρίση υπερσυσσώρευσης και τις άμεσες συνέπειές της (παράδειγμα: τις μαζικές απολύσεις) προς έναν πληθωρισμό ψυχώσεων και «αόριστων» φόβων. (Σε ένα πεδίο όπου υπήρχε ήδη αρκετό υλικό τέτοιων κοινωνικών αντανάκλαστικών, σε σχέση με την «υ-

χθόν. (Εξού και ο πρόσφατος ελληνικός «αντιεγκληματικός νόμος» ευνοεί την δράση του ελληνικού στρατοαστυνομικού συμπλέγματος και εκτός συνόρων...) Εισαγόμενη από πού; Από εκεί που εισάγεται και εργασία!

Εδώ φαίνεται καθαρά η λειτουργικότητα της κυβερνοαριστεράς, μέσα στις προδιαγραφές του συστήματος: δεν αμφιβάλει για την εγκυρότητα του αιτήματος της «ασφάλειας», ούτε φυσικά για το εισαγόμενο των «απειλών». Δεν έχει καμμία αντίρρηση για τον παγκόσμιο έλεγχο των «ροών εργασίας». Ζητάει μονάχα τάξη και κατανόηση. Ζητάει καλή προαίρεση.

Αυτό θυμίζει, τηρουμένων των ιστορικών αναλογιών, τους δημοκρατικούς διαλόγους πριν τους προηγούμενους τρεις (3) παγκόσμιους πολέμους - επιμένουμε να λογαριάζουμε τον «ψυχρό πόλεμο» σαν νο 3. Κανένας απ' αυτούς δεν έγινε στο όνομα «αρπαγής» εδαφών, πρώτων υλών, εργασίας. Οι δύο πρώτοι έγιναν στο όνομα της «άμυνας», της «αποκατάστασης της δικαιοσύνης» κλπ. Ο τρίτος στο όνομα της «δημοκρατίας».

Τώρα η αναμέτρηση ξεκινάει στο όνομα της «ασφάλειας».

Διαφανέστερη, αν και όχι εντελώς «ώριμη» ακόμα, είναι η γεωπολιτική διάσταση του «κνηνητού της τρομοκρατίας». Ο πυρήνας της «τρομοκρατίας» αναγνωρίζεται απ' όλους, τόσο τους «σκληρούς» διώκτες της όσο και τους «δημοκρατικούς», κατ' αρχήν σε εκείνες τις περιοχές του κόσμου που εξάγουν μεγάλες ποσότητες πετρελαίου. Είναι ολοφάνερα κοινό συμφέρον ολόκληρου του βορρά να διατηρηθούν οι τιμές του πετρελαίου σε ένα «επίπεδο» όχι πολύ χαμηλό (για να μην αποσταθεροποιηθούν οικονομικά, και άρα κοινωνικά τα πετρελαιοπαραγωγά καθεστώτα) αλλά ούτε και πολύ ψηλό, ώστε να μην επιβαρυνθεί η ενεργειακή κατανάλωση.

Αλλά είναι επίσης ξεκάθαρο πως το κοινό συμφέρον δεν συνεπάγεται κοινούς χειρισμούς. Η περιβόητη «καταιγίδα της ερήμου» έγινε πριν 10 χρόνια, εμφανίστηκε σαν «κοινή» επιχείρηση της δύσης, και αποδείχθηκε πως μόνο τέτοια δεν ήταν. Η καπιταλιστική περιοχή ενέργεια / μεταφορές είχε δώσει ολόκληρη αυτήν την δεκαετία «περιφερειακούς πολέμους» (που είναι και έμμεσες αναμετρήσεις μεταξύ των υπό διαμόρφωση καπι-

ταλιστικών μπλοκ - αλλά όχι μόνο). Έχει επίσης προσφέρει την υλική βάση για να μορφοποιηθεί η «εικόνα» του «διεθνούς τρομοκράτη»: είναι ιθαγενής της μέσης ανατολής και της βόρειας αφρικής. Και κατά πάσα πιθανότητα «φανατικός ισλαμιστής». *Κνηγώντας αυτήν τη φιγούρα τα αφεντικά θα 'ρθουν, αργά ή γρήγορα, σε μεταξύ τους σύγκρουση.*

Είναι δύσκολο να φανταστούμε πως κράτη σαν το ρωσικό ή το κινέζικο θα δεχτούν επ' αόριστον την ηγεμονία ενός τουλάχιστον τμήματος της πάλαι ποτέ «δύσης». Από την άλλη μας είναι σχεδόν αδύνατο να «πιστέψουμε» πως κρατάει την ισχύ της η συμμαχία του Νάτο. Αυτό που βλέπουμε είναι η διαμόρφωση ενός αγγλοσαξονικού μπλοκ, που περιλαμβάνει οπωσδήποτε τα κράτη των ηπα, του καναδά, της αγγλίας, του ισραήλ, της ινδίας, της νέας ζηλανδίας και της αυστραλίας, με επικεφαλής τις ηπα. Από την άλλη βρίσκεται ήδη υπό διαμόρφωση ένα ασιατικό «τετράγωνο» από τα κράτη της ρωσίας, της κίνας, της βόρειας κορέας και του ιράν.

Τα «ερωτηματικά» μοιάζουν να βρίσκονται προς το παρόν στα κράτη της ηπειρωτικής ευρώπης και στο ιαπωνικό. Ειδικά για την ευρώπη το μεγάλο πρόβλημα βρίσκεται στα κράτη του νότου (ισπανικό, γαλλικό, ιταλικό, ελληνικό) τα οποία αν και σε διαφορετικό βαθμό το καθένα έχουν ιδιαίτερα συμφέροντα στη μεσόγειο - που βρίσκεται υπό την αμερικανοαγγλική ναυτική κατοχή.

Συναφής με την ανατολική μεσόγειο είναι και η διανομή της βαλκανικής χερσονήσου. Με τα μέχρι τώρα δεδομένα τόσο οι (όποιες...) φιλοδοξίες της κεντρικής ευρώπης όσο και του ρωσικού κράτους έχουν χάσει σημαντικό έδαφος στη χερσόνησο, και άρα στην προσέγγιση της μέσης ανατολής. Παρότι το ρωσικό κράτος φαίνεται να ανακτά τον έλεγχο των κρατών γύρω από τη μαύρη θάλασσα (εκείνων που ανήκαν στην πρώην εσσο, όπως το ουκρανικό και το молδαβικό) τόσο η ρωσία όσο και τα κράτη της κεντρικής ευρώπης θα πρέπει να βρουν συμμάχους αν θέλουν να ανατρέψουν τους τωρινούς συσχετισμούς στη βαλκανική, που απο πολιτικοστρατιωτική άποψη είναι σαφέστατα υπέρ των αγγλοσαξόνων.

βαρβαρότητα ή επανάσταση;

.... Η Ελλάδα δεν πρέπει να δεθεί στο άρμα των Αμερικάνων... Γιατί να μην αξιοποιήσει η Ελλάδα τις αντιρρήσεις που υπάρχουν εντός ε.ε., όχι βέβαια επειδή λυπούνται, αλλά επειδή θέλουν να έχουν με άλλο τρόπο έναν παγκόσμιο ρόλο; Γιατί να μην παρέμβει η Ελλάδα και εκεί;

Αλέκα Παπαρήγα, γ.γ. του κκε, σε συνέντευξη στο ρ/σ flash στις 18/9/01, μετά την συνάντηση και ενημέρωσή της από τον υπουργό εξωτερικών

Βρισκόμαστε ενώπιον ιστορικά πρωτότυπων εξελίξεων, με βαθύτατα κοινότοπο περιεχόμενο και στόχευση. Η αγγλοσαξονική συμμαχία επιχειρεί να επωφεληθεί από την ασάφεια των αντίπαλων συμμαχιών των αφεντικών, από μια (σχετική) τεχνολογική υπεροχή, και κυρίως από την μακρόχρονη πολιτική ήττα του προλεταριάτου, με διπλό σκοπό: αφενός να επιβάλλει τους όρους της στην εξέλιξη της κρίσης υπερευθύνωσης, αφετέρου να επιβάλλει τους όρους της στην εκμετάλλευση της εργασίας και των πρώτων υλών. Άλλα έθνη / κράτη και συμμαχίες θα «σηκώσουν το γάντι».

Τα οποιαδήποτε ριζοσπαστικά υποκείμενα, στην ευρώπη, στις ηπα και αλλού, έχασαν στη δεκαετία του '90 πολύτιμο χρόνο. «Αφέθηκαν» με πολλούς τρόπους στις φανταστικές εγγυήσεις του συστήματος - και παρ' ότι έχουν υπάρξει σαφείς, σαφέστατες «κινήσεις» των αφεντικών, εδώ και τρία τουλάχιστον χρόνια, ελάχιστη προσοχή τους δόθηκε. Το χειρότερο απ' όλα: υπήρξε μια σχεδόν συστηματική «αδιαφορία» ανάλυσης της κρίσης και εξαγωγής συμπερασμάτων. Το αποκορύφωμα αυτής της «εσωστρέφειας» υπήρξε η ευκολία με την οποία έγινε αποδεκτά τα «νεύματα» της κυβερνοαριστεράς. *Αρκετοί ήταν σίγουροι πως «εκατό χρόνων η αλεπού, ε-κατονένα τα αλεπόπουλα»...*

Οι στρατιωτικές επιχειρήσεις που έχουν αναγγελθεί θα είναι συνδυασμός ορισμένων «παλιών μορφών» πολέμου με εντελώς καινούργιες και απροσδόκητες. Αυτό επιβάλλεται από την ίδια την καπιταλιστική αναδιάρθρωση, όπως έχει εξελιχτεί. «Παραδοσιακές» πολεμικές πράξεις θα συνδυαστούν με μακρόχρονες «στρατοαστυνομικές» επιχειρήσεις του είδους «έκτακτα μέτρα τάξης» στον πλανήτη - πολιτικές, οικονομικές και ιδεολογικές μανούβρες θα έχουν καίρια θέση. Όσοι περιμένουν να «δουν αυτά που ξέρουν» θα μείνουν περιμένοντας - ο ιστορικός «ειρηνισμός» και «αντιπολεμισμός» θα γελοιοποιηθεί όσο το αίτημα για «δημοκρατία» στα μητροπολιτικά κότεργα. *Ανθρωπιστικές κινήσεις ανακαταμένες με «χτυπήματα υψηλής ακρίβειας»* (του είδους ισραήλ εναντίον παλαιστινίων...), *σφαγιαστική δράση φτηνών λεγεωνάριων και παραπληροφόρηση* (του είδους βοσνία...) *μυστηριώδεις επιθέσεις στις μητροπόλεις και τρομοκρατία βιολογικού ή και χημικού τύπου, χρήση «απαγορευμένων» όπλων* (του είδους τσετσενία: «βόμβες κενού») και εφευρέσεις καινούργιων, *χρήση μ.κ.ο. και προγράμματα «αποκατάστασης», επιτήρηση στρατηγικών εδαφικών σημείων και οικονομική κατοχή* (του είδους κόσσοβο και μακεδονία, δεξ: ελληνικό «εθνικό συμφέρον») αυτά και άλλα πολλά είναι ήδη στο ρεπερτόριο της κυριαρχίας.

Δεν είναι του γούστου μας οι οργουελιανές προβλέψεις. Οι ιδεολογίες της κυβερνοαριστεράς, που τόσο έχουν διαβρώσει την ταξική συνείδηση, θα «προτείνουν» να «σωσουμε τη δημοκρατία», στις μητροπόλεις. *Ηχαρούμενη επιστροφή υπέρ της ασφάλειας* ωστόσο όπως και οι μεταφυσικές «αγωνίες» για την «ανασφάλεια» είναι ήδη καλλιεργημένες.

ΒΡΙΣΚΟΜΑΣΤΕ ΕΝΩΣΗ ΤΩΝ ΙΣΤΟΡΙΚΩΝ ΜΑΣ ΕΥΘΥΝΩΝ:
ταξικών από την αρχή μέχρι το τέλος.